

"...በወጣትነታችን የምንሰራው ስራ ነው ታሪካችን የሚሆነው..."

መካኒክ አብደሰሳም መሀመድ

፳ ጥበባት

ማን ነበርን? ከከፍተኛን ሰምን ዘቅ አልን?

ጉቺ ሸመጠሰ

፳ አጃኢበ

ታላቁ ተረጋግ

ነዋጪ ክቡባከር

፳ አዕምሮ ጤና

የአዕምሮ ጤና በተዘጋጁ ዓለም

ፊሪካል መስፍን

" ቅንነት ድል ያደርጋል "

04 ርዕሰ አንቀጽ

ነባር ሀገር አዲስ መንግስት!

06

በሀይለ ወ/ደፍራው

08

“የጉዳት ትስስር”
(Trauma Bonding)
አብርሃም
ከዶ/ር እዩብ ማሞ

የአውደብረህን ገጾች

10

ቆይታ ከመነሸድ
አብዱሰላም
መሐመድ

13

የቅኖች ገጽ
ሰሰት ከመልካሞነት
ጋር የተቸረው አርቲስት

15

ለበቂ ሴቶቻችን
የሚሆኑ ብቁ ወንዶች
ንንሳ አወት
ዶ/ር ማህሌት ብርሀኑ

16

ታላቁ ተራጥሮ
አጃዲብ
ነዋል አቡበከር

19

የአዕምሮ ጤና ቀን
የአዕምሮ ጤና
ፍራኦል መሰፍን

21

ኒላዊ ንባብ በ “ኢትዮጵ”
መጽሃፍ ላይ
ጥበባት
ጉቺ ሸመልሰ

24

ዓይኖችህ ወዴት ናቸው?
ትዝብት
ቀለዮጳ ደስታ

26

የመፅሀፍት ጥቆማ
እልፍ ገጾች
የናሰ ን/ማርቆስ

28

የናሰ ስሊ ተልዕኮ የሰርዓተ
ፀሃይን ቅሪት አካል ፍለጋ
ሳይ-ቴክ
ኖቤል አቦነህ

30

የቤሰብ ወግ
ጌቱ በቀለ በዳዳ

የዝግጅት ክፍል

Editorial staff

የሜጂኒንግ ዳይሬክተር ኤርሚያስ ደጀኔ
e-mail- ermiyasdejene@gmail.com
Telegram- @jeremy00
☎ (+251)912178520

አዘጋጅ ነዋል አቡበከር
e-mail-newalabubeker13@gmail.com
Telegram- @entisar13
☎ (+251)937683378

አርት ዳይሬክተር ፍራኦል መስፍን
firaolmesfin8@gmail.com
Telegram- @forgiven247
☎ (+251)923602445

አዘጋጅ በሀይሉ ወ/ይፍራው(መግ)
e-mail- ethiomebreku3000@gmail.com
Telegram- @Dasolo
☎ (+251)924140293

አርታኢ - አወት ሀይለስላሴ
e-mail- awoth12@gmail.com
Telegram- @Awicha12
☎ (+251)920152581

ም/አዘጋጅ ነፃነት ጌታቸው
e-mail- netsanetg43@gmail.com
Telegram- @mistretigist
☎ (+251)953498678

ከሸር ኢሉስትሬሽን & ሌይ አውት ዲዛይነር
ዮናስ ኃ/ማርቆስ
e-mail- liyoha2@gmail.com
Telegram- @Yonas_H
☎ (+251)970514616

ማርኬቲንግ - ያሬድ ለማ
e-mail-Yaredlemma487@gmail.com
Telegram- @Yared4444
☎ (+251)932540523

ግራፊክስ ዲዛይነር ትንሳኤ አወል
e-mail- TensuAwel46@gmail.com
Telegram- @EsruMH
☎ (+251)920019699

የትምህርት ተቋማት ውድመት እና የትውልድ ተስፋ

ቅንድክ ዲጂታል መፅሔት በቅንድክ ኢትዮጵያ የበጎ ክሮሲንግ ማህበር ወጣቶች ተዘጋጅቶ በ E-square ክሮሲንግ ኢንፎርሜሽንና ኢንተርኔት የሚቀርብ በማህበራዊ፡ ስነ-ክሮሲንግ ኢንፎርሜሽንና ማህበራዊ ሚዲያዎች ዘርፍ የሚያተኩር ዲጂታል መፅሔት ነው።

የካቲት 2011 ተቋቋመ።

አድራሻ

(+251)912178520

(+251)920019699

E-mail- kdigitalmagazine@gmail.com

Telegram- @KenDeIM

FaceBook- ቅንድክ ዲጂታል መፅሔት

ትምህርት የነገውን ትውልድ የተማረ እና ብቁ ባለሙያ አድርጎ በመገንባት የሚጫወተው ሚና ትልቅ ስለመሆኑ አያጠያይቅም። እንደያውም የዛሬ ትምህርት ቤቶቻችን እና ተማሪዎቻችን የነገይቷን ኢትዮጵያ በቁንፅል ያሳዩናል። ታዲያ ይህ የነገ ምስል የሆነው ተቋም ካለፈው አንድ አመት ወዲህ አለምአቀፍ በሆነው የኮሮና ቫይረስ ወረርሽኝ ምክንያት እና በሰሜን የተቀሰቀሰውን ጦርነት ተከትሎ መንገራገጮች በዝተውበታል።

ባላለፍነው ወር የአፋር ክልል ትምህርት ቢሮ ባወጣው መረጃ በሕወሓት የጦር ወረራ ምክንያት ከ455 በላይ ትምህርት ቤቶች በላይ ወድመዋል። በተመሳሳይ የአማራ ክልል ትምህርት ቢሮም ባወጣው መረጃ እስካሁን ከወረራ ነፃ በወጡ ቦታዎች ብቻ ከ800 በላይ ትምህርት ቤቶች ሙሉ ለሙሉ ወድመዋል።

በዚህም ከ1.5 ሚሊዮን በላይ የሚያስተናግዱ የትምህርት ተቋማት ከጥቅም ውጪ ሆነዋል። በትግራይ ክልል ያሉ ዩኒቨርሲቲዎች እና በአማራ ክልል የሚገኘው የወልዲያ ዩኒቨርሲቲም መጠኑ ያልታወቀ ጉዳት ደርሶባቸዋል።

ይህን እና መሰል ጦርነቱን ተከትሎ ከተፈጠሩ ተያያዥ ችግሮች ስንደምር አገር የተማረ እና ብቁ ባለሙያ ትውልድ መፍጠር ላይ አደጋ መደቀኑ ለመረዳት የምርምር ወረቀት አይጠይቅም።

በመሆኑም መንግሥት የችግሩን ጥልቀት እና ክብደት በመረዳት ፤ ችግሩ የትውልድ ክፍተት እንዳይፈጥር በአትኩሮት ሊሰራበት እና የተፈጠሩትን ችግሮች ተከትሎ የሚመጣውን ጉዳት መቀንስ ይገባዋል። በዚህ ማህበራዊ ዘርፍ ላይ የሚሰሩ የግል ባለሀብቶችም ከመንግሥት ጎን በመቆም ሊፈጠር የሚችለውን የትውልድ ክፍተት አስቀድመው ሊሞሉት ይገባል።

**ለመላው የእስልምና እምነት
ተከታዮች እንኳን ለ1 ሺህ 496
ፔው የነብዩ መሀመድ የልደት
በዓል (መውሊድ) በሰላም
አደረሳችሁ።**

ጥንቅባ ዲጂታል ሙዚኬት

በሀይሉ ወ/ይፍራው (መገ)
ቢዝነስ ራስርቸር
ethiomebreku3000@gmail.com

ነባር ሀገር አዲስ መንግስት!

**የተስፋ ሀገር ወዲያ - ሀሳብ ሀገር ወዲህ
ፋኖሱ ተሰዷል - ለመሽ ነው እንግዲህ
ገጽ ላይ ተቀምጠን - ገላጭ ሞዕራፍ ሲሰት
በነባር ሀገር ላይ - መስርተናል መንግስት ::**

በደም ብዕር ቀለም የተጻፈ በዘመን ሰሌዳ ላይ የሰፈረ የክበረ ጽሁፍ አለን። ጸሀፊዎች የብዕር ቀለማቸውን የበጠበጡት ግን በቀይ ደም ነው። ግዜ ከሚጋልበው የሰው ልጅ እኩል ቢራመድ ምን አልባት አለም አሁን ያላትን መልክ ላትይዝ ትችል ነበር ብዬ አስባለሁ። በሰው ልጅ ታሪክ ውስጥ እውነት ሲሰቀል ወንበዴነት ሲከበር ማየት ብርቅ ሆኖ አያቅም።

በተለይም አሁን ላይ ታሪክ የሚከተለው በሚናገር የሰው ልጅ ደም የተጻፈ ሳይሆን በይሆናል ድርሰትና በይቻላል ብርታት ብቻ ሲሆን አይተናል። ሀገር ግዜ ባነሳው አባራ የማትሸፈን ዘመን በቸረው ጌጥም የማትከብር የጸናች የህዝቦች መቆያ ነች።

መንግስታት ሲሾሩ ፣ ሲሾሙ ፣ ሲሻሩም ሆነ ሲሸሹ በችግር ጅራፍ የምትገርፍ የምስኪን ህዝቦች ተስፋ ምድር የሆነችውም ሀገራችን በተለያዩ ዘመናት አንግሳም ከሳም ወቅሳም ዛሬ ላይ ደርሳለች። በአለም ታሪክ በተለይም በአፍሪካ ምድር የረጅም ዘመናት ታሪክና ስልጣኔ ካላቸው ቀደምት ሀገራት ተርታ የምትመደብ የሰምና ወርቅ ህዝቦች መገኛ ፣ የጠቢባንና የሀይማኖት ሁሉ ቋት ብንላት ማጋነን አይሆንም።

በታሪክማህደር የቀደምት ስልጣኔ መስራች ብቻም ሳትሆን ኢትዮጵያ የዘመናዊ መንግስት ምስረታ መሰረትም ነች።

ዛሬ ላይ የሰብዓዊነት ጥግ ፣ የሰውነት ጠበቃ ፣ የስርዓት መሰረት ነን የሚሉ የምዕራባውያን ሀገራት ታሪካቸውን ብናይ እንኳን አለም የመዘገበቻቸው የግፍ ጽዋዎች በነዚህ ሀገራት የተተወኑ መሆኑን ምን ያክላችን እናውቅ ይሆን? የሆነው ሆኖ ሀገራችን ከዛም ዘመን በፊት ለነዚህ ሀገራት የታሪክ ጉዞ አሀዱ ብላ ያስተማረች በደም የተከተበ ታሪክ ያላት የአለም ውበት የአፍሪካ ነጻነት ነች።

ውድ የቅንድል ዲጂታል መጽሔት የሀገሪ አምድ አንባቢዎች እንዴት ቆያችሁኝ በአዲስ ምዕራፍ የቀድሞ ገጽ ያነበብንበትን ወር አሀዱ ብለን በጀመርንበት ግዜ ሀገሪ አዲስ ምዕራፍ ብላ ሀገራችን የጀመረችውን የመንግስት ምስረታ በወፍ በረር ልትቃኝ ወዳለች።

በዛሬው የሀገሪ አምድም በአለ ሹመት አዲስ ምዕራፍ የ200 መቶ አመት የመንግስት ምስረታ ታሪክ ላላት ሀገራችን ያለውን ፋይዳ እየለየን ቆይታ እናረጋለን።

መስከረም 24 2014 ዓ.ም በብዙ የሳት ጭስ ቤት ውስጥ እንደምትኖር እናት እያለቀስን መንግስት መሰረተናል። ከምስረታው በዘለለ የሰደቡንን ስማችንን መጥራት የከበዳቸው የነውራችን ጀማሪዎችንም እንደ ጻድቅ ሲሳለቁብን በቴሌቭዝን መስኮታችንም ታዝበናል። የሆነው ሆኖ አባት ከሌለው ቤተሰብ የተሸለ እጣ ይኖረን ዘንድ በመመኘትም ቢሆን ገዢ አባት መግስት ሰይመናል። የገዳ መሰረት ፣ የ ሽምግልና እርቅ የፍትህ ሚዛን መገኛ የሆነች በዘመን የክበረች ሀገር በጥል ውስጥ ብትሆንም በዲሞክራሲ ስትል ዛሬም አማኝና ተጠራጣሪ ይዛ ምርጫ አለኝ ብላ መርጣለች። ከሂደቱ ልውጣና በዚህ የአዲስ ምዕራፍ ጉዞ ሀገራችን ተስፋና ስጋቷን ማስቀመጥ ጥሩ ነው።

አለመታደል ሆኖ የከፈትነውን ምዕራፍ ወይ በብሶት እንባ ወይ በጥጋብ እግር ዳሰን ማለፍ ግን የዘወትር የታሪካችን ህመም ሆኖ ዘልቋል፡ ፡ በንጉሱ ዘመን በሹመት ድግስ የርሀብ መለከት እልፎች ቢያስተጋቡም ሰሜ ጆሮ ጠፍቶ በወጣበት እግር ቁልቁል የተንደረደረ መንግስት ነበረን፡፡

ዛሬስ እንደ ቀደምት ድርሰታችን በደም ቀለም የጻፍነውን ገጽ እየገለጥን አዲስ ምዕራፍ ስለማለታችን ዋስትናው ምንድነው? የኢትዮጵያ ህዝብ የሞቱበትን እንጂ የገደሉትን አውቆ አያቅም በዘመን ሂደት ውስጥ ለእልፍ ትውልድ ብርሀን ያሳዩ ጨልመው አልፈዋ ፣ ሊያስከብሯት የቆሙ ተገፍተው ወድቀዋል ፣ ሊያነግሷት የደገሱ በሲቃ ድንኳን ጥለዋል፡፡ አዎ የወደዷት ፣ የሞቱላት ፣ የተገፉላት የጻፉትን ገጽ ሳጨርሱ በምዕራፍ ምዕራፍ ገልጠን ዛሬ ደርሰናል፡፡

ታዲያ ዛሬስ አዲስ ምዕራፋችን ከስም የተረፈ አዲስ ሲመት አዲስ መንገድ ይዞ መቶልን ይሆን? ምላሹ ግዜ ጌታ ያሳየናል ግን እንደ ዜጋ የኛስ አዲስ ምዕራፍ ጀምሯል ወይ? ሳንጠይቅ የምንመልስበት ፣ ሳንሰጥ የምንቀበልበት፣ ሳታገልበት የምንወድቅበት ዘመን እንዳይሆን እንደ ትውልድ ማድረግ ያለብን ሁሉ ጅምሩ ዛሬ ሊሆን ይገባል፡፡ ለአለም መንግስትነትን ፣ ስልጣኔን ያወረሰች ሀገር ዛሬም ከዘመናት ቦሃላ ሀገር ምስረታ ላይ ናት፡፡ እንደ ትናንቱ ዘመን በዓለ ሹመት በበዓለ ሹመት ተቀይሮ በሰከንድ ልዩነት እልፎች እየረገፉ ነው፡፡ አስቡት በዚህ ቅጽበት እልፍ ነገሶች ላላፈው ዛሬ መሬት ሲቀሩ?

ለዘመናት መንግስታትን የሰየመች ሀገር ዛሬም የከፈተችውን ገጽ ሳትዘጋ አዲስ ምዕራፍ ከፍታላች፡፡ እንደ እውነቱ ገልጠን ያላነበብናቸው እርዕሳቸውን አይተን ያጨበጨብንላቸው በርካታ ምዕራፎችን አይተናል፡፡ ዘመንን የሚዋጅ መንግስት እንዲፈጠር ከስም በዘለለ አዲስ አስተሳሰብና ስብዕና የተላበሰ በምክንያት የሚያምን ሀገር ወዳድ ትውልድ ሊኖር ይገባል፡፡ ይህ ትውልድ በዘመን አቧራ የተሸፈነ ገጻችንን በጥበብ እንድንገልጥ ክልብ የሆነ ተግባሩን እንዲያሳየን እንጠብቃለን፡፡

በበዓለ ሲመቱ ያኮሩን የአፍሪካ መሪዎች ለሀገራችን ያሳዩት ቦታ በህዝቦቿ ልብ ውስጥ ይኖር ዘንድ ትውልዱ ሊጥር ፣ ምክንያት ሊያበዛ ፣ ጥበብ ሊኖረው ይገባል፡፡ ጎራ የለዩ የአንድ እናት ልጆች የቤት ማዕዘን ተጋርተው አብረው ሲሆኑ ሳይ ተስፋን እያጎለበትን በሌላው ምዕራፍ ዛሬም በደም የሚከተብ ያልተቋጨው ምዕራፍ ላይ የብዙ ትውልድ ያልተነገረ መስዋትነት ትርጉም ያሳጣኛል፡ ፡ በአለ ሲመታችንን በሞት የተካው ምዕራፍ ተዘግቶ ከስም በዘለለ በግብር አዲስ የሆነ ምዕራፍ እንዲኖረን ከሹማምንት ልቦናና ንቃት ከህዝብ ምክንያታዊነትና ሀገር ፍቅርን እንዲያኖር እመኛለሁ፡፡ በግሬያ ውስጥ የተረገጡ የሀገር ልጆችን ተስፋ ለማቆየት ሁላችንም እንደ ዜጋ ሀላፊነታችንን እንወጣ ስል አንባቢያንን እጠይቃለሁ፡፡ በመጨረሻም በዓለ ሹመቱን እና አዲሱን ምዕራፍ በፍቅር ፣ በይቅርታና በሰላም ሹመት እንዲተካ እየተመኘሁ ጥላቻ እንዲርቅልን ሁላችንም የራሳችንን ሚዛን እንድንጠብቅ አደራ እያልኩ የዛሬውን የሀገሪ አምድ ጽሁፌን አበቃሁ

አዲስ ምዕራፍ
New Beginnings

ዶ/ር ኣዮብ ማሞ

“የጉዳት ትስስር” TRAUMA BONDING

“የጉዳት ትስስር” (Trauma Bonding) ምንድን ነው?

በስነ-ልቦና ጤንነት ዘርፍ Trauma Bonding የተሰኘውን ሃሳብ ወደአማርኛችን ለመመለስ ማብራራት የሚጠይቅ ጉዳዩ ቢሆንም፤ “የጉዳት ትስስር” የሚለው ትርጓሜ ለመነሻነት ያግዘናል። ሲብራራም በአንድ ሰው አመካኝነት አንድ የአእምሮ፣ የስሜት ወይም የስነ-ልቦና ጉዳት ሲደርስብን ከሁኔታው የተነሳ የሚከሰተውን መስመር የሳተ ሂደትንና ምላሽ ጠቋሚ ነው።

“የጉዳት ትስስር” የሚከሰተው የአእምሮ፣ የስሜት ወይም የስነ-ልቦና ክልላችን ሲጣስ ነው። ጥሰቱ የደረሰበት ሰው ቀስ በቀስ የደረሰበት ሁኔታ መብቱ ተጥሶ ሳይሆን ተገቢ ነገር እንደሆነ ወደማመን ሲመጣ ያለውን ሂደት የሚጠቁም ሃሳብ ነው። የሆነበት ነገር በአጋጣሚ እንደሆነና ጉዳቱን ያደረሰበት ሰው አውቆና ሆኖ ብሎ ሊገኘው አስቦ እንዳላደረሰበት ወደማመን ሲመጣ ሂደቱ “የጉዳት ትስስር” (Trauma Bonding) ይባላል።

“የጉዳት ትስስር” (Trauma Bonding) በንደኝነት፣ በፍቅር፣ በትዳርና በቤተሰብ ግንኙነቶች ውስጥ ሊከሰት ይችላል። ይህ ሲሆን ሰዎቹ ሆኖ ብለው እየጎዱንና ጥቃትን እያደረሱብን እንኳን ሁኔታውን እንደጉዳት ቆጥረን ተገቢውን ምላሽ የመውሰድ ፍላጎቱም ሆነ አቅሙ አይኖረንም።

ለምሳሌ፡-

- የሆነብን ነገር ሁሉ በራሳችን ስህተት እንደሆነ አምኖ መቀበል (gaslighting)።
- ከጎዳን ሰው ጋር ከተለያየን በኋላ ወደዚያው ጤና-ቢስና ጎጂ ግንኙነት ውስጥ እንደገና የመመለስ አቅራቢነት።
- ሰዎቹ ለሚያደርሱብን ጉዳት ምክንያት በመፈላለግ እውነታውን ለመቀበል አለመፈለግ።
- መርዛማና ጎጂ ከሆነ ግንኙነት ወስኖ ለመውጣት ያለመቻል ስሜት።

- ስለምናልፍበት ሁኔታ ለሌሎች ሰዎች ከተናገርን ሁኔታው ይፋፋማል በሚል ስጋት የጥቃቱን ሁኔታ ለሌሎች ሰዎች ለመናገር ድፍረት ማጣትና ዋጥማ ድረግ።
- እንደፈለጉ የሚያደርጉንንና የሚጎዱንን ሰዎች በግልጽነት ለመሞገት ፍላጎትና ድፍረት ማጣት።

“የጉዳት ትስስር” (Trauma Bonding) መዘዙና መፍትሄው

“የጉዳት ትስስር” (Trauma Bonding) ሂደትን ለማሸነፍ እጅግ ከባድ የሚያደርገው ጉዳቱን የሚያደርስብን ሰው ክፉ እንዳልሆነ፣ የሚደርስብን ሁኔታ እንደሚገባን (Deserve እንደምናደርገው) እና በዚያ ሰው ላይ እንድንደገፍና ከተለየንም በኋላ ወደዚያ ሰው እንደገና እንድንሳብ የሚያደርጉን ትስስሮች ስላሉን ነው።

ከዚህ ከባድ ከሆነ ትስስር ተገቢውን ዋጋ ከፍለን ካልወጣን በዛሬውም ሆነ በወደፊት ሕይወታችን ላይ ለጸጸት ለሚዳርግ ጉዳት ራሳችንን ልናጋልጥ እንችላለን።

- በራሳችን ላይ ያለን አመለካከት ከቀን ወደቀድ እየወረደ ይሄዳል።
- ከሰዎች ጋር የሚኖረን ማሕበራዊ ግንኙነት በሃፍረትና በፍርሃት የተሞላ ይሆናል።
- ወደፊት ሰዎችን ለመውደድም ሆነ ፍቅርን ከሰዎች ለመቀበል የሚያስችለውን ማንነታችንን እናጣዋለን።
- ልምምዱ ከሚያስከትልብን የአእምሮ፣ የስሜትና የስነ-ልቦና ቁስል የተነሳ ለማሰብ፣ ዓላማ ለመያዝና በደስተኝነት ዓላማን ተከትሎ ለመኖር ያለንን አቅም ይመታዋል።

የመፍትሄ ሃሳቦች

1. ምንም አይነት ጥፋተኛ ብትሆኑም ሆነ ምንም አይነት ማንነት ቢኖራችሁ ማንም ሰው በምንም አይነት መልኩ በእናንተ ላይ ጉዳት የማድረስ መብት እንደሌለው አምናችሁ ተቀበሉ።

2• ያለ-የሌለ አቅማችሁን ሰብስቡና ከሰዎቹ ሁኔታ የተነሳ እየደረሰባችሁ ያለውን ጉዳት ለራሳቸው ለሰዎቹ ግለጽላቸው።

3• ስሜታችሁን ለሰዎቹ ለመንገር ስታስቡ የሚሰማችሁ የፍርሃት ስሜት ትክክለኛ የሆነ ስሜት እንደሆነ ተቀበሉት፤ ከመናገር ግን ወደኋላ አትበሉ።

4• ሰዎቹን ለመናገር አቅም ካጣችሁ ወይም በመናገራችሁ ምክንያት የበለጠ ጉዳት እንደሚደርስባችሁ ካሰባችሁ ለሁኔታው ተገቢውን ምላሽ ሊሰጥ ለሚችል ሰው ለመናገር ሞክሩ።

5• በጥቃት፣ በጉዳትና በጭቆና እድሜ ልካችሁን ከመኖር ይልቅ አንድ ጊዜ ወስናችሁና ለጊዜው ተጎድታችሁ የወደፊት ሕይወታችሁን መስመር ማስያዝ የተሻለ እንደሆነ አትርሱ።

ምንጭ- ከዶ/ር እዮብ ማሞ የትስስር ገፅ የተወሰደ

የቤተሰብ ወግ

የቤተሰብ ወግ አምድ እጅግ ለምናከበራቸው የመፅሔታችን አንባቢያን እና የቅን ቤተሰቦች የሀሳብ ዕልፍን እንድትሆን በማሳብ በተለያዩ የማህበራዊ ፣ ስነ ልቦናዊ፣ ኢኮኖሚያዊ ሀሳቦችን እና የህይወት ተሞክሮዎችን ለአንባቢያን የሚያስፍሩበት ገፅ ነው።

ይህን ገፅ የቤተሰብ ወግ ብለን ስንሰይም የእናንተ አንባብያንን ቤተሰብነት በተግባር ለመመስከር እና ቅንድል መፅሔት የእኔ ፣ ያንቺ ፣ የእኛ የሁላችንም እንደሆነች ጭምር ለማሳየት ነው። እውቀታችሁን፣ ልምዳችሁን እና ለሌሎች ያስተምራል የምትሉትን ፅሁፍ ላኩልን በእናንተው የቤተሰብ ወግ ገፅ ዕልፎች ይማሩበታል!

ፅሁፎቻችሁን ስትልኩልን የሀገራችንን ባህል፣ወግ እና ስርአት የማይጣረስ ፣ የቅንድል ዲጂታል መፅሔት መርሆዎችን የተከተለ ፣ ሰዎችን ሊያስተምር የሚችል ፣ የሆኔ መጠን(font size) 12 እንዲሁም የሆኔ ብዛት ከ500 ያልበለጠ መሆኑን አረጋግጣችሁ ከታች ባለው አድራሻ ብትልኩልን አስተማሪውን እንደየ ቅደም ተከተላቸው መርጠን መልሰን ወደ እናንተ እናደርሳለን።

kdigitalmagazine@gmail.com

ሰላም የቅንድል ቤተሰቦች እንደምን ከርማችኋል? ለእስልምና አምነት ተከታዮች እንኳን ለመውሊድ በዓል አደረሳችሁ። የመውሊድን በዓል በማስመልከት የአውደ ብርሀን ገጻችን ወጣትና አውቅ የሆነውን ሙነሺድ አብዱሰላም መሐመድ እንግዳ አድርገንዋል። አብዱሰላም በበርካታ አስላማዊ የስነ-ጥበብ ስራዎች በተስረቅራቁና ውብ ድምፁ እንዲሁም ልዩ በሆነው አቀራረቡ በርካቶች ያውቁታል። በርካታ በግልና በጋራ የተሰሩ ውብ እና ተወዳጅ ነሺዳዎችን ለህዝብ አድርሷል። በቅርቡ ለህዝብ ያደረሰው ግማሽ አልበም **‘አሊፉን’** በአጭር ጊዜ በበርካቶች ተወዳጅነትን ያተረፈለት ስራው ነው። አሊፉን ግማሽ አልበም ወጣት የሆኑ የግጥም ደራሲዎች አሳትፎ እና አዳዲስ የፈጠራ አቀራብ ይዞ ብቅ ማለቱን ሰምተናል። ከአብዱሰላም ጋር ስለ ጥበብ ፣ ስለ አምነትና የህይወት ተሞክሮቻቸው አውግተናል።

ቅንድል:- ከስምህ አንጀምር - አል- ሰላም - ከአላህ ስሞች መካከል ነው አይደል? ሰላምና ፈጣሪ እንዴት ባለ መልኩ ይገናኛሉ ብለህ ታስባለህ?

አብዱሰላም:- ያው ፈጣሪ የሰላም ምንጭ ነው። ውስጣዊ ሰላምን ከፈጣሪ ጋር ባለን ግንኙነት እንጂ ማግኘት አንችልም ብዬ አምናለሁ። እንደግለሰብም ሆነ እንደ ማህበረሰብ ሰላም ማግኘት የምንችለው ከፈጣሪ ጋር ያለን ግንኙነት ሲጠብቅ እና በእርሱ ስንታገዝ ነው። ከእስልምና ጋር ብንመለከተውም ሰላም የእስልምና መርህ ነው።

ቅንድል:- የረሱል ወር (ነብዩ ሲ.ዐ.ወ የተወለዱበት) ወር ላይ ነን ያለነው እና - ረሱል በአንተ መንፈስ ውስጥ እንዴት ባለ ቃል ይገለጻሉ?

አብዱሰላም:- ረሱል ዐ.ሲ.ወ የአላህ እዝነት ጥግ መገለጫ ናቸው። ፈጣሪ ለፍጡራኑ (ለኛ) ያለው እዝነት የገለጠባቸው ናቸው። አላህ ‘ለአለማት እዝነት አድርገን እንጂ አልላክንህም’ ብሎ ገልጿቸዋል። ከዚህ በላይ አገላለፅ የለም። የእነርሱን የህይወት ታሪክ ያነበበ ሰው ነብዩ እንደ ነብይነት ብቻም ሳይሆን በስብዕና ደረጃ ከባልደረቦቻቸውና ከቤተሰቦቻቸው ከእንስሶችና ከአጠቃላይ አካባቢያቸው ጋር የነበራቸውን መስተጋብር የሰማ ሁሉ መንበርከኩ እና እሳቸውን መውደዱ አይቀርም። ሁለንተናዊ የሆነን ፍቅር እና ለሰው ልጅ አሳቢነትን ፣ አዛኝነትን ፣ ሀቅን ማስተማር እና በጥበብ መምራትን በትልቁ ያሳዩ የአላህ መልዕክተኛ ናቸው።

ቅንድል:- ስለጥበብ ደግሞ እናውራ። አብዱ ወደ ጥበብ የተሳበው መቼ ነው? እንደ አርአያ የሆኑህ ሰዎች ነበሩ? እስኪ ስለ ልጅነትህ አጫውተን።

አብዱሰላም:- ያው በተለየ መልኩ ባይሆንም ሁላችንም ህፃን እያለን የምንወዳቸው ነጂዳዎች ሀይማኖታዊ ይዘት ያላቸውን የጥበብ ስራዎች ስመለከት ተፅእኖ ያደርጉብኝ ነበር። ትዝ ይለኛል ድሮ አህመድ ሙሀጥር የሚባል ሙነሺድ ነበር። ሌሎችም እንደ እነ ሚሻሪ በኛ ሀገር ደግሞ እንደ እነ ‘ኢህሳን’ ያሉትን እሰማ ነበር። እና እነዚህ ስራዎች ዜማዎች ወደ ውስጥ እንዲቀሩ እና እንድትሞክሯ ያደርጋሉ። ከዛ በኋላ የቁርዕን ትምህርት ማዕከል ውስጥ የማመር እድሉን አገኘሁኝ። እዛ ውስጥ የተለያዩ ዝግጅቶች ሲኖሩ እኔ እታጭ ነበር። ድምፄ ተፈልጎም የተገኘው ያኔ ነው ብዬ አስባለሁ። ግን ከሁሉም በላይ ውስጤ ቀረ የምለው ተፅእኖ የነበረው ማሂር ዘይን ይመስለኛል። እንደ ሳሚ ዩሱፍ ያሉ የጥበብ ሰዎችም በእኛ ትውልድ ላይ ትልቅ ተፅዕኖ ነበራቸው።

ቅንድል:- መንፈሳዊነትና ጥበብን እንዴት ትመለከታቸዋለህ? ጥበብ ሰዎች በመንፈሳዊነት የሚገለጡበት አንዱ መንገድ ነው ብለህ ታስባለህ? እራሴንስ በዛ እየገለፅኩ ነው ብለህስ ታምናለህ?

አብዱሰላም:- ‘እውነት ውብ እንጂ ሊሆን አይችልም’ የሚል አባባል አለ። እኔም የማምነው ጥበብ ከእውነት ፣ ከመንፈሳዊነት ፣ Universal ከሆነው እውነት የሚመንጭ ነገር ነው ብዬ አምናለሁ። ከዛም ባለፈ ደግሞ እስልምና የተገለፀበት የተላለፈበት መንገድ ቁርዕን የተሰደረበት የተገለፀበት መንገድ ጥበባዊ ነው። ነብዩ የተላኩት ስነ ፅሁፍ እጅግ ባደገበት ዘመን ነበር እና የተሰጣቸውም ተዐምር ስነ ፅሁፊዊ ተዐምር ነበር። እናም ጥበብን ከመንፈሳዊነት ለይቼ አላየውም።

ቅንድል:- አሊፋን ግማሽ አልበም እጅግ ተወዳጅነት ያገኘ አልበም ነው። በአልበምህ ውስጥ አንድ ወጣት (በዋነኝነት አንተ) ከራሱ እና ከፈጣሪው ጋር በጥልቀት ሲያወጋ ተመልክቻለሁ። ስለ አሊፋን አውራኝ። ከጥንስሱ ጀምረህ ስለመንገዱ እና አሁን ስላለበት ሂደት።

አብዱሰላም:- በአሊፋን ግማሽ አልበም መጀመሪያ ሰሉ የሚለው ትራክ በነጠላ ለመስራት አስቤ ነበር። ከዛ ከገጣሚ መሀመድ እድሪስ ካሳ (ማሚላ) ጋር ስራውን ጀመርነው እና ውበቱ ማርኮኝ ለምንድነው ይሄን ስራ በሰፊው የማላወጣው በሚል ተወያየንና ግማሽ አልበም አድርገን ልናወጣው አስብን። ‘ምዕራፍ’ የተሰኘ ከ13-15 ትራኮች ያሉት የተዘጋጀ አልበም አለ። ህይወታዊ ማህበራዊ እና ከመንፈሳዊነት ወጣ ያሉ (ያው አሁን ባለው ትርጓሜ ማለት ነው) አይነት ሀሳቦችን ያዘለ አልበም ነው። ነገርግን ከርሱ በፊት ለምን ይሄን ቀደም ብለን አውጥተን ቅምሻ አናደርገውም በሚል አወጣነው።

ቅንድል:- ከነጂዳዎችህ መካከል ቀደም ካሉ አባቶቻችን መድህ አልያም መንዘማ የተዋሰኑባቸው ነገሮች ነበሩ? ቀደም ያለውን ከዘመናዊው ጋር ለማዋሀድ ያደረጋቸው መንገድ እንዴት ነበር?

አብዱሰላም:- አሊፋን ሙሉ ለሙሉ ከነብዩና በአላህ ጋር ብቻ የተገናኙ ሀሳቦችን የያዘ አልበም ነው። ሀገር አቀፍ የሆነውን የመንዘማ አሰራር ዘመናዊ በሆነ አቀራረብ ለማቅረብ ነው የሞከርነው። በግጥም የአፃፃፍ መንገድ የቃላት አጠቃቀሙን እና የአረብኛ ቃላትን በዘመናዊ መንገድ በማምጣት ረገድ መሀመድ እድሪስ ካሳ ተክኗል ብዬ አስባለሁ። እርሱ እነሱን በመውሰድ ፈጠራ የታከለበት ስራ ሰርቷል። ከዚህም በኋላ በፈጣሪ ፍቃድ ‘መንሺዳ’ ብለን በጠራነው ወይም ብዬ በምጠራው (ፈገግ) መንገድ በዓልን ከዘመን ጋር በምትም በዜማም ፣ ዘመናዊ፣ ነፃ እና አለምአቀፋዊ የሆነውም ሆነ ሀገራዊ ቅኝት ያላቸውን ነገሮች ሳገኝ ለመጠቀም እሞክራለሁ። ቀደም ያለውን ትውልድ መወከል እንኳን ባልቸል እኔን የሚሰማኝን ይሄ አዲሱ ትውልድ እነዚህን ነገሮች ቢያውቃቸው ቢሰማቸው ከሚል ምኞት ነው።

አብዱሰላም:- ከአንድ በጣም ታዋቂ ፀሎት አለ። ‘ከራሴ ስህተት ከራሴ ተንኮል በአንተ እጠበቃለሁ’ የሚል። በእስልምና ካሉ ጥበባዊ አስተምህሮቶች መካከል ‘እኛ የነፍሳችን የምንገዛበት መንገድ ነፍሳችን እኛ ላይ ተፅእኖ ያደርጋል’ የሚል አስተምህሮ አለ። በደረጃ ከሚቀመጡ የነፍስ ደረጃዎች መካከል ወንጀልን በጣም በቀላሉ የሚያዝ ነፍስ አለ። ወንጀል ሰርቶ የሚፀፀት ወቃሽ የሆነ ነፍስ ደግሞ አለ። በጣም ትልቁ ደረጃ ደግሞ በእርጋታ ደረጃ ላይ ያለ ፤ ነፍሱ በመጥፎ የማታዘው ብታዘው እንኳ የመቋቋም አቅም ያለው ነፍስ ነው። ብዙዎቻችን ወቃሽ ወይም ደግሞ በመጥፎ የምታዝ ነፍስ ላይ ነው ያለነው። ‘ከልለኝ’ ስለእሱ ስሜት ነው የሚያወራው። የምታዳብራቸው የህይወት ልማዶች እና የህወት ዘይቤዎች ወደ ወንጀሎች ይወስዱሻል። በነዚህ ነገሮች የሰው ልጅ እንደሚመለስ እንደሚፀፀት እያወቀም ቢሆን ወደ ወንጀል ይገባል። ከሁሉም የከፋው አደጋ እራሳችን በራሳችን ላሕ የምናመጣው ነው። ምክንያቱም ሰው ወደ ወንጀል ሲጠራሽ መከላከል ይቻላል። የራሳችን ጥሪ ግን እኛ ላይ የበለጠ ተፅእኖ አለው። በእራሳችን ነብስ ላይ የሚኖረን ተፅእኖ በልጅነታችን ያለው ወጣትነታችን ወጣትነታችን ደግሞ ሽምግልና ላይ ይቆይ እና የኛ ታሪክ የኛ ማንነት ይሆናል። ከልለኝ ይሄንን ነው ለማንፀባረቅ የሞከረው።

ቅንድል:- ቀጣዩ ግማሽ አልበምክ ‘መደድ’ መቼ ይደርሰናል? እነማን ተሳተፍበት? በአጠቃላይ ዝግጅቱ እንዴት ነው?

አብዱሰላም:- መደድ እንግዲህ ሙሉ ስራው ነብዩ የተወለዱበትን ወር (ህይወታቸው ያለፈበትም ወር ነው) በማስመልከት የእነርሱን

መምጣት ህይወታችን ውስጥ በድጋሚ የምንከሰትበት መልዕክታቸውንም ድጋሚ የምንቀበልበት ግዜ ነው ነው። የነርሱን የህይወት ታሪክ ለማውሳትና ለማወደስ የተለያዩ ነገሮችን የምናረግበትም ወር ነውና መደድም የዚሁ አካል ነው። ስለስራዎቹ ቀደም ብዬ ማውራት ባልወድም በእስላማዊ ባህል የተለመዱ እና አዳዲስ ነገሮችን ለመጠቀም እና አሁን ደግሞ በተሻለ መንገድ ለመውረስ ሞክረናል። በፈጣሪ ፍቃድ በዚህ ወር ሙሉ እንኳን ባይሆን አንዳንድ ስራዎች ይደርሳችኋል። እናንተም በፀሎት እንድታግዙኝ ነው የምጠይቀው።

ቅንድል:- አብዱ ከጥበብ ያተረፈው ምንድነው? ሰዎች ከርሱ ጥበብ ምን እንዲያተርፉስ ይጥራል?

አብዱሰላም:- ከምንም በላይ ህልማችንን ማሳካት ውስጣችን የሚፈልገውን ነገር ማድረግ የሚሰጠን እረፍት አለ። እኔ በሱ አረካለሁ። ከዛ በላይ ደግሞ በተቻለኝ መጠን ሀይማኖታዊ በሆነ ምንጭ የተቃኙ መልዕክቶችን ለማድረስ እሞክራለሁ። እዛ ውስጥ ራሴን ለመገሰፅ ፤ ራሴን ለማስታወስ ለዚህም ሀይማኖታዊ የጥበብ ዘርፍ በቻልኩት አስተዋፅኦ ለማሳደግ እየጣርኩ ነው ብዬ አምናለሁ። ሁልጊዜ እኔም ሌሎችንም የምመክረው እና እራሴም የማምነው እንደዚህ አይነት ስራ ዋና አላማቸው ፈጣሪን ማገልገል መሆን አለበት ብዬ ነው። እኔም የተሰጠኝን ስጦታ በዛ መንገድ ለመጠቀም እሞክራለሁ። ዋና አላማው ያ ነው። ከዛ ውጪ ምድራዊ ፍላጎቶች አሉ። በተሻለ ተደራሽ መሆን አልያም ስራን በተሻለ ጥራት መስራት ሊሆን ይችላል። ሰዎች ተነሳሽ ሆነው በተሰጣቸው ስጦታ እምነታቸውን እንዲያገለግሉ እፈልጋለሁ። ከጥበብ ማትረፍ የምፈልገው እነዚህን ነው።

ሰሰት ከመልካምነት ጋር የተቸረው አርቲስት

ብዙዎች ስለሱ ሲያስቡ በአዕምሯቸው የሚመጣው የሰራቸው የጥበብ ስራዎች ዝርዝር ሳይሆኑ ስስት ይዘው ቅንነትን የሚያፈሱ እንባዎቹን ነው። አዎ እሱ ስስ ወይም ስሜታዊ ነው። ስሜታዊነቱ ግን በምክንያት ለሰብዓዊነት የተሰጠ መገለጫው ነው። ፡ በበርካታ የመድረክና የቴሌቪዥን ድራማዎች እንዲሁም የፊልም ስራዎችን ለረጅም አመታት በማበርከት በጥበቡ ዘርፍ የላቀ አስተዋጾ አበርክቷል ቢባል ያንስበታል። እሱ ከሚታይበት መኪናው ይልቅ የአንድ ሰው ህይወት ወይም ችግር የመለያው ስዕል ነው። ካለው ላይ አይደለም ሰው ደጅ ደርሶም ቢሆን ለብዙዎች የመፍትሄ እና የችግራቸው መፍቻ ቁልፍ መሆንን ያስቀድማል። አርቲስት ሰለሞን ቦጋለ በብዙዎቻችን የአማርኛ ፊልም ትዝታ ውስጥ ከፊት ይቀመጣል ፣ ከትያትር ቤቶች ደጅ የረገጠ የሰለሞንን የተፈተነ የጥበብ ትጋት በሚገባ ይገነዘባል። ፡ የልጅነት ፣ የወጣትነት ትዝታችንን በሚቀሰቅስ መልኩ የቴሌቪዥን ድርማም ላይ አለ። ሰለሞን ቦጋለ ከጥበብ አበርክቶቹ በተጨማሪ በሰብዓዊነት የሚያከናውነው የበጎ አድራጎት ስራዎቹ ለብዙዎች መፍትሄ ይዘው መጥተዋል። በተለይም ከቅርብ ግዜ ወዲህ በስፋት በብዙ ወገኖቻችን ላይ እያንጃበበ ያለውን የኩላሊት በሽታ ለመከላከል እንዲሁም ከበሽታው ጋር በተያያዘ ወገኖቻችን የሚያወጡትን ከፈተኛ ወጪ ለመቀነስና ብዙ ችግረኛ ወገኖቻችንን ለማትረፍ ይረዳ ዘንድ የኩላሊት ህክምና ለመስጠት የሚረዳ ሆስፒታል ለማስገንባት እየሰራ ይገኛል። በጥበብ ከማስተማር በዘለለ አርቲስቶች በሚታይ የሰብዓዊነት ስራ ሲሳተፍ ማበረታታትና ሌሎችን ወደዛ መንገድ ማስገባት ተገቢ ነው። በዛሬው የቅንድል መጽሔት እትም አርቲስት ሰለሞን ቦጋለን ለብዙ ወገኖቻችን የሚጠቅም ታላቅ ስራን በመስራት እና በየትኛውም የመልካምነት ስራ ላይ በመሳተፍ ቅንነትን በተግባር ስለኖረ በማመስገን የቅኖች ምሳሌ ስንል በቅኖች ገፃችን አቅርቦናል። ከዚህ በባህ መለኩ እልፍ የመልካም ስራን ይሰራ ዘንድ እድሜና ጤና እንመኛለን።

ለቅንነት የተሰጡ እናት

መልካምነት ከሚሰጥው የህሊና እርካታ እኩል ፈተናውና ችግሩም ብዙ ነው። አንዳዶች በዚህ ፈተና ተጎትተው የወደቁ ብዙ ነገራቸውን ያጡ ሲሆን አንዳዶች ደግሞ ፈተናውን በጥንካሬ አልፈው መልካምነትን መለያቸው አድርገው ካጡት በላይ የነገሱበት ሆኖ አልፈዋል። ብዙ ለሀገራችን በትምህርት ፣ በውትድርና ፣ በሳይንስና በኢንፎርሜሽን አስተዋጾ ያበረከቱ ግለሰቦች ዛሬ ላይ በጎዳና ላይ ወድቀው ከችግር ብዛት ተጎላቁለው የዕለት ጉርስ ለማግኘት ጎዳና ከወጡ ሰንበትበት ብለዋል። ታዲያ ከወደ ምስራቅ ከድሬዳዋ ከተማ በቅን ልቦና የምስኪኖችን ችግር ለመቅረፍ እና ደጋፊ ለመሆን ብዙ ዋጋ የከፈሉ የቅንነት እናት ብንላቸው የሚያንስባቸው እናት አሉ።

ወ/ሮ አሰገደች አስፋው በድሬዳዋ ከተማ በ1983 ዓ.ም ጎዳና የወጡ አዛውንትን ለመታደግ በማሰብ በግል የመኖሪያ ቤታቸው 6 አዛውንትን የመጠለያ ፣ የአልባሳት እና የምግብ አገልግሎት በመስጠት ነው የጀመሩት። ወ/ሮ አሰገደች ይህን ተግባር በጀመሩበት ጊዜ ከቤተሰባቸው ጋር እስከመጣላትና እስከመለያየት የደረሰ ከባድ ፈተናም አጋጥሟቸው ነበር ነገር ግን ከጊዜ በኋላ ከቤተሰባቸው ጋር በመሆን የጀመሩትን ጅማሮ እና የተረጁ አዛውንት ቁጥር መጨመር የወ/ሮ አሰገደች ወዳጆችን እና ልጆችን በበጎ አድራጎቱ ጥረት ውስጥ ተሳታፊ እንዲሆኑ አስገደዳቸው። በዚህ ማዕከል የዩኒቨርሲቲ ተማሪዎች ፣ የከተማው ወጣትና ሌሎችም የእረፍት ቀናቸውን አረጋውያንን እንዲንከባከቡ እና ቅንነትን እንዲኖሩ እድል ፈጥሯል። በአሁኑ ወቅት በአሰገደች አስፋው አረጋውያን መርጃ እና መልሶ ማቋቋሚያ ድርጅት 110 አዛውንት የተሟላ ድጋፍ እየተደረገላቸው ይገኛል። ወ/ሮ አሰገደች አስፋው ላበረከቱትም አስተዋጾ የድሬዳዋ ዩኒቨርሲቲ በ2010 ዓ.ም የክብር ድግሪ ሰጥቷቸዋል። እኛም እንደ ቅንድል መጽሔት ብዙ መስዋትነት በመክፈል ብዙዎችን የታደጉትን እናት በቅኖች ገጽ የቅኖች ምሳሌ ስትል ምስጋና በማቅረብ እረጅም እድሜና ጤና ተመኝታ ቅኖችን ያብዛልን ትላለች።

ዶ/ር ማህሌት ብርሃኑ
mahletberhanu6@gmail.com

ስበቁ ሴቶቻችን የሚሆኑ ብቁ ወንዶች

ፊደሉ ላይ ነው ፤ አንድ የከሰዓት ፕሮግራም ፤ ሁለት ወንዶች ይወያያሉ። ስለትዳርና ስለእጮችነት ነው ውይይቱ። ይሉታል ፤ ይሰልቁታል። ስለሚስት ተንከባካቢ የመሆን አስፈላጊነትና ጥቅሞች ይዘረዝራሉ ፤ ይተነትናሉ። አንደኛው “አሁን ለምሳሌ.....” ብሎ ጀመረ። “አሁን ለምሳሌ የሆነ ቀን ከስራ ለምሳ እናትህ ቤት ስትገባ ንደኛህ ከእናትህ ጋር ልብስህን እያጠበች ብታገኛት ይቺን ልጅ ስለማግባትህ እርግጠኛ አትሆንም?” ብሎ እርፍ። ልቦትን ብል ብዙ በበተንኩ። “ብራዘር በዚህ እድሜ እናትህ የአንተን ልብስ ማጠባቸው ሳያንስ ጭራሽ ልታደራጅ?” አልኩኝ በውስጤ። ቆም ብዬ እንዳስብ አደረገኝ። ቀልድ መሰሏ ንግግር የማህበረሰባችንን የእንስቶች ሚና አስተያይ በጥቅሉ ጠቆም አደረገኝ። የሚስት ተንከባካቢነት ባልከፋ። ሆኖም ወለም ዘለም፤ ሄድ መለስ ሲል የነበረው ልብህን የልጅቷ ሳፋ ወይም ገበር ምጣድ አቅራቢያ መገኘት አርግቶ የሚያቆመው ከሆነ ጠይቅ!!! እርግጠኛ ነህ ሚስት ነው የፈለከው? የሚስት እንክብካቤ የፍቅሯ አንዱ መገለጫ ሊሆን ይችላል። ግን ደግሞ ይህ እንክብካቤ ካልሲህን በማጠብ ላይገለጽ ይችላል። ሊገለጥም ይችላል። ሁለቱም ክፋት የለውም። ልጅት ከካልሲ ጋር እንዳለት መስተጋብር ነው እንግዲህ።

ከአንድ ሁለት መሆኑ የህይወትን ቡጢም ሆነ ፍቅር እንደ አመጣጡ ተጋግዞ ለማስተናገድ እንደመሆኑ መጠን ትዳር ዋና ቁም ነገሩ ተደጋግፎ መኖሩ ይመስለኛል። አንዳንዴ ባልየው ልብሱ ይታጠብለታል። ፡ ሌላው ቤት ሚስትየው ይታጠብላት ይሆናል። አንዳንዴ ባልየው እግሩ መሬት ሳይነካ ከአልጋው ቁርስ ይቀርብለት ይሆናል። አንዳንዴ ይሄው ሰው ራሱ ዶሮ ይገነጥል ይሆናል። ፡ አንዳንዴ.....አንዳንዴ..... ሁሉም ያስኬዳል። ፡ ትክክል ስህተት ነው ለማለትስ ዳኛው ማነው? የኑሮው ጫና በውስጥም ሆነ በውጭ አንዱን አብዝቶ እስካላገበጠ ድረስ።▶

መቼም እንጀራ መጋገር ወይ ወጥ መስራት መቻል ጥሩ ክህሎት ነው። ወንድም ሆንክ ሴትም ሆንሽ!!! አይ እኛ ፓስታ ትላቴሊ ነው የሚመቸን ካላችሁም እንደምርጫችሁ።ብቻ መቻልን የመሰለ ነገር የለም።

ብቃት ያላቸውን ሴቶችን ለመፍጠር ጉዞ ከጀመርን ሰነባብተናል። የዘነጋነውና ውሎ አድሮ ትልቅ ጥያቄ ሊሆን ሚችለው ጉዳይ “ከበቁ ሴቶች ጋር በሰላም የሚኖርም የሚያስኖርም ማህበረሰብ ፈጥረናል ወይ?” የሚለው ነው። ሴቶች ልጆቻችን እንዲያገቧቸው የምንፈልጋቸውን ዓይነት ወንዶች ልጆች አሳድገናል??? ለምሳሌ አንድ እናት ሴት ልጇ ከስራ ድክም ብላ ከመግባቷ ሳሎን ቁጭ ብሎ ኳስ ሲያይ ለቆየው ባሏ ወጥ ለማሞቅ ወደንዳ ስትገባ አነሰም በዛም እናት ስለ ልጇ ድካም ማዘና አይቀርም። በተገላቢጦሹ ወንድ ልጇ ቤት ከምሽቱ 1:00 ላይ ሄዳ ብቻውን ኢቲቪ እያየ ብታገኘው፤ “የለችም እንዴ ሚስትህ?” ስትለው “ከስራ አልገባችም” ቢላት፤ “እራት በላህ?” ስትለው “ሚስቴ መጥታ አሙቃ እስክትሰጠኝ እየጠበኩ ነው” ቢላት ፤ቅድም ለልጇ ያዘነችው እናት ምራቷን ስትራገም ከጥሩ ሚስትነት አንድ ደረጃ አውርዳ ስታስቀምጣት ማየት የተለመደ ነው። ሴት ልጆቻችን እንዲያገቧቸው የምንፈልጋቸው አይነት ወንድ ልጆች አላሳደግንም። ለወንድ ልጆቻችን የምንመኛት ሚስትም “የበቃችውን” ሴት ልጆችንን ዓይነት አይደለም። ለዛ ይሆን ግራ የሚገባን? እንግዲህ ቁልፉ ከቤት ይገኛል። ገና ልጆች ማደግ ሲጀምሩ፤ ከብላቴናነታቸው። የቆሸሸ የቤት እቃ ሲከማች “ዲፎልቱ” ነይ እጠቢ ሳይሆን ኑ እጠቡት ቢሆን እንዴት ጥሩ ነበር። የመኪና ጎማም ሲተኛ እንዲሁ። የህይወት ክህሎትን ለወንዶችም ለሴቶችም ልጆቻችን ብቁ ሰዎች ይሆኑ ዘንድ በአግባቡ ብናስተምራቸው ወንድ ቡሃቃ አጠካ ሴት ትራክተር ነዳች ብሎ የማይደነግጥ ማህበረሰብ፤ ለበቁ ሴት ልጆቻችን አጋር የሚሆኑ ወንዶች አለፍ ካለም ደጋፊ አማቶች ማፍራት እንችል ይሆናል።

ታላቁ ተፈጥሮ

በሀሪያቶቹ የፊዚክስ ህግጋትን የሚቃረኑ ናቸው። ህይወት ባላቸውም ሆነ ህይወት አልባ በሆነው ተፈጥሮ ስሪት ውስጥ ህልውና የሆነ ነገር ነው። በሰው ልጅ አካላዊ ግንባታ ከ70 በመቶ በላይ አስተዋፅኦ አለው። የተፈጥሮን ተፈጥሮዊ ህግ ከሚጠብቁት እንደ አፈር፣ ንፋስ፣ እፅዋት እና እንስሳት የመሳሰሉ ነገሮች የህልውና መሰረታቸው ነው። አነዚህን ሁሉ ጠቅልላ የያዘችው ምድር እንኳ 97 በመቶ የሚሆነው አኳላ ልክክ እንደሚል ውብ ቀሚስ ይህን ድንቅ ነገር ልብሶ የተቀመጠ ነው። የትኛውንም ህይወት ፍፁም ክርሱ ነጥሎ አይታይም። ከሰው ልጅ ሀይማኖታዊ ፣ ሳይንሳዊ ፣ ማህበረሰባዊ ፣ ስነ-ልቦናዊ እና አካላዊ አስተሳሰብና አኗኗር ጋር ሰፊ ትስስር አለው። ውሀ! ሎርን ኢስሊ እንዲህ ይላል 'በዚህ ምድር ላይ አንድ ተዐምር ካለ - እርሱ ውሀ ነው'። ምንም እንኳን የመኖራችን ዋነኛ ሚዛን ሆኖ በየእለቱ የህይወታችን አንዱ ክፍል ሆኖ ለሚሊየን አመታት አብሮን ቢቆይም እና ሳይንስ በብዙ ሲመራመርበት ቢኖርም ስነ-ውሀ (በውሀ ላይ የሚደረግ ጥናት) ዛሬም ድረስ ያልፈታቸው ጥልቅ ሚስጥሮች መኖራቸው አጂብ ነው። ውሀ በሳይንስ ልሂቃን፣ ሀይማኖታዊ ቅዱስ መፅሀፍት እንዲሁም በፍልስፍናና በማህበራዊ ህይወት ከሰው ልጆች ጋር ጥልቅ ግንኙነት አለው። ሳይንስም ሆነ ቅዱሳን-መፅሀፍት ውሀን ከግዑዝነት ባለፈ ይመለከቱታል። በቅዱስ ቁርዕን የአብርሃም ሚስት ሀጀር ከልጇ ጋር በበረሃ ብቻዋን በነበረችበት ወቅት ከፈጣሪዋ በሆነ ፀጋ በአካባቢዋ ውሀ እንደፈለቀላት ሰፍሯል። ሀጀር በአካባቢዋ የፈለቀው ውሀ ለጥሟ ማርኪያ የሚሆን ብቻ አልነበረም። የፈለቀው ውሀ ለዚህች ሴት ህይወትን ፣ ማህበረሰብን ፣ ዘመድና ሀገር ሁሉ በዚሁ ውሀ ዙሪያ እንዲሰበሰብ አደረገላት። መፅሀፍ ቅዱስ በኖህ የነብይነት ዘመን አምላክ በሰው ልጆች ላይ ባሳረፈው የቁጣ በትር አለም እንድትጠፋ ሲያደረግ ህይወት ዳግም የቀጠለችው በውሀ ነው። በኖህ መርከብ፡▶

በእስልምና እና ክርስትና እንዲሁም መነሻቸው ሩቅና መካከለኛውም ስራቅ ያደረጉ እምነቶች ለበርካታ አመታት በአስተምህሮት እና የእምነት ስነ-ስርዐታቸው ውስጥ ውሀን አንዱ የእምነት አካል አድርገው ይወስዱታል።

ሳይንስ በምርምር ዘርፉ እጅግ ሰፊ ጥናት ካደረገባቸው ዘርፎች መካከል ውሀ ዋነኛው ነው። ሆኖም ከሌሎች ፈሳሽ ንጥረ ነገሮች አንፃር ስንመለከተው ከተለመደው ወጣ ያለ ፊዚካላዊ እና ኬሚካላዊ ጠባይ የሚያሳይ ንጥረ ነገር መሆኑ በባለሙያዎች የተመሰከረ ነው። ውሀ በጠጣር በፈሳሽና በጋዝ መልክ የሚገኝ ብቸኛው ነገር ነው። የዚህ ምክንያት ያልተደረሰበት ነው። ስለምን ውሀ በዚህ መጠን ሰፊ ቦታ የሚይዝ ሊሆን እንደቻለም ሆነ በዚህ ልክ ከፍተኛ የአሟሚነት ባህሪ እንዴት ሊይዝ እንደቻለ ያልተደረሰባቸው የውሀ ሚስጥሮች ናቸው። ከዚህም በላይ ውሀ የማይገዛላቸው የፊዚክስ ህግጋትም በርካታ ናቸው።

የቻይናው ሊቅ ላኦ ትዙ ከሁለት ሺ አመታት በፊት ስለ ውሀ አስደናቂ ፅሁፍ ፅፏል። ከውሀ የሚገኝን እውነት የህይወት መመሪያ እስከ ማድረግም ተደርሶ ነበር። በርካታ ፀሀፊያን ውሀ በአካባቢው ያለውን ነገር መመዝገብ ማስታወስ ይችላል ብለው ያምናሉ። ይህን ሲሉ ውሀ በሰው ልጆች ስሜት ቃላት ድርጊትና እንቅስቃሴ ቀጥተኛ ግንኙነት አለው እያሉን ነው። ውሀ አዳማጭ መሆኑንና በሚያዳምጣቸው ድምፆች መሰረት የሞሎኪውል አቀማመጥ ልውጥ እንደሚያደርግ የሚያሳዩ የተለያዩ ምርምሮችም ተደርገዋል። የሞዛርትን ሙዚቃ ባደመጠው የውሀ ናሙና እና የሮክ ሙዚቃ በተጋበዘው የውሀ ናሙና ወስጥ የሞሎኪውላር ለውጥ ስለመኖሩ በፅሁፍ ሰፍሮ ይገኛል።

ሩሲያዊው የሳይንስ ተመራማሪ ፕሮፌሰር ካርትኮቭ አደረኩት ባሉት ምርምር በሰው ልጆች ፊት ላይ የሚንፀባረቁ ስሜቶች በውሀ የሞሎኪውል አወቃቀር ላይ ለውጥ ያመጣሉ። ፍቅር እንዲንፀባረቅበት የተደረገው የውሀ ናሙና ሀይልና መረጋጋትን የተሞላ ሲሆን ሀይልና ጥላቻ

የተንፀባረቀበት የውሀ ናሙና ተቃራኒውን መልክ ይዞ ተገኝቷል። የጃፓኑ ተመራማሪ ማሳሩ ኢሞቶ እና ዴቪድ ዳይኔ ‘The Hidden message in water’ በሚል ተመሳሳይ ጥናት አድርገው ነበር።

ተመራማሪዎቹ በወሰዱት የተለያዩ የውሀ ናሙና ፣ ቁጣና መጥፎ ቃላት እንዲሰሙ በተደረጉ እና ፍቅርና አድናቆት እንዲሰሙ በተደረጉ የውሀ ናሙናዎች መካከል የተመለከቱትን ለውጥ በምስል አስፍረዋል። ከምርምሩ በኋላ ይፋ ባደረጉት የውሀ የሞሎኪውል አቀማመጥ የሚያሳይ ምስል የፍቅር ፣ ጥበብ ትህትና እና የሙገሳ ቃል የተቸራቸው ናሙናዎች እጅግ ውብና እርጋታ የተሞላበት የሞሎኪውል አቀማመጥ ይዘው ሲገኙ በተቃራኒው ስድብና ጥላቻ እንዲሰሙ የተደረጉት ናሙናዎች እጅግ ነውጥ የተሞላበትና ያልተረጋጋ ይዘት እንደያዙ ተመላክቷል።

የሰው ልጆች አብዛኛው የሰውነታችን ክፍል ከውሀ ከመሰራቱ እንዲሁም የምንኖርባት ምድር በውሀ የተሞላች ከመሆኗ አንፃር እነዚህ በውሀ ላይ የሚደረጉ ምርምሮችም ሆኑ ግኝቶች በቀጥታ የሚመለከቱን ናቸው።

በጥላቻና መጥፎ ቃል በነውጥ የተዋጠውን ውሀ ወደ አካላችን ብናስገባ አልያም ወደ ውስጣችን በሚገቡ የነቀፌታ ቃላት የሚናወጠው ውሀማው የአካላችን ክፍል ከስሜቶቻችን እርስበእርስ ባለን ግንኙነት አልፎም በአስተሳሰባችን ላይ የሚፈጥረው ጫና ሰፊ ነው።

ከርሱ ጋር ያለን ግንኙነት (communication) ከተቀረው ስነ-ፍጥረት ጋር የምንጋራውን ህይወት በብዙ የሚቆጣጠር ተዐምርም ነው ውሀ። በማርሻል አርት ጥበብ እና ትወና እስከዛሬ አቻ ያልተገኘለትና የማርሻል አርት ፊልሞችን እስከመጨረሻ ከፍ ማድረጉ የሚነገርለት እውቁ የማርሻል አርት ጥበብና እና የፊልም ተዋናይ ብሩስሊ “እንደ ውሀ ሁን” (Be like water) በምትል እጅግ እውቅና ጥልቅ ትንታኔን በያዘች አባባሉ ይታወቃል።

ብሩስሊ በዚህ ፍልስፍና ነክ አባባሉ ‘አእምሮን ባዶ’ ስለማድረግ እና ‘ቅርፅ አልባ’ የመሆንን የውሀ ባህሪ ስለመጋራት ይዳስሳል።

አባባሉ በዚህ አጭር አረፍተ ነገር ይቋጠር እንጂ በውስጡ ጥልቅ ትርጉም አለ። “ቅርፅ የለሽ ሁን” ሲል ሰዎች በአንድ በተወሰነ አስተሳሰብ ውስጥ እንዲጠመዱ መፍቀድ የለባቸውም ማለት ነው። ይልቁንም አንድ ሰው ከተወሰኑ ሁኔታዎች ጋር መላመድ ፣ ማደግ እና መለወጥ መቻል አለበት።

አንድ ሰው የውሃ ባሕርያትን መጋራት የሚችለው በዚህ መንገድ ነው። ውሀ ምንም እንኳን ለስላሳ እና ገር ቢሆንም በምድር ላይ የሚገኝን የትኛውን ጠንካራ ነገር ጠልቆ መግባት ይችላል። ይህም ሌላው የውሀ ታላቅ ባህሪ ነው።

በተቃራኒው የትኛውም ሀያል ነገር ውሀን ቢመታ ውሀውን ሊጎዳው አይችልም። ይህ ሀያል የሚመነጨው ከውሀ ተጣጣፊ (flexibility) እና ቅርፅ-አልባ ባህሪ ነው። ይህን የውሀ ባህሪ የሰው ልጅ ቢጋራው ታላቅ ጥንካሬንን ያጎናፅፈዋል። ውሀ ቀለም ሽታም ሆነ ቅርፅ አልባ በመሆኑ ውስጥ ያኖረውን ሀያል የሰው ልጅ አእምሮውን ባዶ በማድረግ ሊያገኘው ይችላል ይለናል ብሩስሊ።

ይህንን ችሎታ የሰው ልጅ እራሱን ‘በመነጠል ጥበብ’ (Art of Detachment) ያገኘዋል ሲል ይነግረናል። ይህ የብሩስሊ የመተጣጠፍና የቅርፅ አልባነት ፍልስፍና ዛሬም ድረስ በበርካቶች ሲመረመርና ሲተገበር አለ።

ከወንዝ የመነጨ የምንላቸው ጥበብና ስልጣኔዎች ብዙ ናቸው። ከናይል ግርጌ የበቀለችው ግብፅ ስልጣኔዋ ከዚሁ ውሀ ሲቀዳ ኤፍራጦስና ጤግሮስ ዛሬም ድረስ እንደማር ጣፍጠው የሚጠጡትን የፐርሺያ የኢራን አፍጋኒስታን ሶሪያና ሌሎችም የመካከለኛው ምስራቅ ታላላቅ ቅኔዎች ያበቀሉ ወንዞች ናቸው።

በዚህ ግጥም ስለውሀ ፍፁም ሰላማዊነት ጥልቀት ሀቀኝነት እና ጠሊቅ ተፈጥሯዊነት ተቀኝቷል።

The supreme goodness is like water.
It benefits all things without contention.
In dwelling, it stays grounded.
In being, it flows to depths.
In expression, it is honest.
In confrontation, it stays gentle.
In governance, it does not control.
In action, it aligns to timing.
It is content with its nature and therefore cannot be faulted.

ሌሎች ሶስቱ የውሀ ታላላቅ ባህሪያት ትህትና (Humility) ፣ መዋሀድ (Harmony) እና ዝግጁነት (openness) ናቸው። ወንዝ በድንጋዮች ላይ ዝቅ ብሎ ይፈሳል። ነገር ግን ህይወት የሚያህል ታላቅ ነገር ከስሩ ያመነጫል። ይህ የውሀ ባህሪ በትህትና እና ዝቅ በማለት ውስጥ ያለውን ታላቅነትና ማሸነፍ ያሳያል። ውሀ ከአካባቢው እና አካባቢው ላይ ካሉት ጋር ፍፁም አይጋጭም። ይልቅ ከፍጥረት አለመ ጋር ሁሉ ተዋህዶ አብሮ ይኖራል።

ውሀ ለለውጥ ፍፁም ክፍት ነው። ሲያስፈልግ ጠጣር ሲያሻ ፈሳሽ ካልሆነም ጋዝ በመሆን ከለውጥ ጋር ታላቅ ተዋህዶ ያደርጋል። ይህ 'ሰው ከተወሰኑ ሁኔታዎች ጋር መላመድ' ፣ ማደግ እና መለወጥ መቻል አለበት።' የሚለውን ሀሳብ ያጠናክርልናል።

ጠልቆ ላጠናው ውሀ ትልቅ ፍልስፍና ታላቅ ሳይንስ ነው። ፍፁም የላቁ ባህሪዎች በዝምታው ውስጥ ብዙ እንዲያስተምር እና ስነ-ህይወትን እንዲቃኝ አድርገውታል። በዚህች ፍፁም ተለዋዋጭ ፣ ረጅምና ኮረብታማ በሆነችው አለም እንዴት መኖር እንችላለን? እንደ ውሀ!

ቅንድል

ADVERTISE
HERE

የደውሱልን! 0912178520
0920019699

ፍራኦል መስፍን
firaolmesfin8@gmail.com

MENTAL HEALTH DAY

የአዕምሮ ጤና ቀን መስከረም 30

መስከረም ሰላሳ ለሃያ ዘጠነኛ ጊዜ የዓለም የአዕምሮ ጤና ቀን “የአዕምሮ ጤና በተዛባች ዓለም” በሚል መሪ ቃል ከመቶ ሃምሳ በሚበልጡ ሀገራት በደማቅ ሁኔታ እንደሚከበር የ “World Federation for Mental Health (WFMH)” ፕረዚዳንት የሆኑት ዶ/ር ኢንግርድ ዳኒኤልስ አሳውቀዋል። የአዕምሮ ጤና ቀን አጠቃላይ አላማ በዓለም ዙሪያ ከአዕምሮ ጤና ጋር የተያያዙ ችግሮች ግንዛቤን ማስጨበጥ እና የአዕምሮ ጤናን ለመደገፍ የሚደረጉ ጥረቶችን ማሳሰብ ነው። ይህ ቀን ለሁሉም በአዕምሮ ጤና ላይ ለሚሰሩ ባለድርሻ አካላት እየሰሩ ያሉትን ሥራ ለተቀረው የአለም ክፍል ተደራሽ እንዲያደርጉ እና በዓለም ዙሪያ ለሚገኙ ህዝቦች የአዕምሮ ጤና ህክምናን እውን ለማድረግ መደረግ የሚገባቸውን ቀሪ ነገሮች ለመነጋገር ምቹ እድል ይፈጥራል። ይህ ቀን ለዓለም አቀፍ የአዕምሮ ጤና ትምህርት እና ግንዛቤ የተሰጠ ከመሆኑም በላይ ከአዕምሮ ህመሞች ጋር የተያያዙ ማህበረሰባዊ አድልዎና ማግለሎችን በመሟገት ይከበራል።

አጀማመር

ይህ ቀን ለመጀመሪያ ጊዜ የተከበረው በ1985 ዓ.ም. ሲሆን “World Federation for Mental Health” የተባለ ዓለም አቀፍ የአዕምሮ ጤና ድርጅት በ150 ሀገራት ውስጥ ያሉ አባላቶቹን በመጠቀም በፈጠረው እንቅስቃሴ ነው። የዓለም የአዕምሮ ጤና ቀን ከዚያን ወዲህ በየዓመቱ የአዕምሮ ጤናን የተመለከቱ አሉታዊ እይታዎችን ለመቅረፍ በሚያስችሉ ጉዳዮችን በመንቀሳ በግንዛቤን ማስጨበጫነት በተለያዩ መሪ-ቃሎችና መፈክሮች ታስቦ ይውላል።

ዓመታዊ ጭብቶች እና መሪ-ቃሎች

የ1987 ዓ.ም. በመላው ዓለም የአእምሮ ጤና አገልግሎቶችን ጥራት ማሻሻል
የ1989 ዓ.ም. ሴቶች እና የአእምሮ ጤና

የ1990 ዓ.ም. ፦ ልጆች እና የአእምሮ ጤና
የ1991 ዓ.ም. ፦ የአእምሮ ጤና እና ሰብአዊ መብቶች
የ1987 ዓ.ም. በመላው ዓለም የአእምሮ ጤና አገልግሎቶችን ጥራት ማሻሻል
የ1989 ዓ.ም. ሴቶች እና የአእምሮ ጤና
የ1990 ዓ.ም. ፦ ልጆች እና የአእምሮ ጤና
የ1991 ዓ.ም. ፦ የአእምሮ ጤና እና ሰብአዊ መብቶች
የ1992 ዓ.ም. ፦ የአእምሮ ጤና እና እርጅና
የ1993-4 ዓ.ም. ፦ የአእምሮ ጤና እና ሥራ
የ995 ዓ.ም. ፦ በልጆች እና በጉርምስና ዕድሜ ላይ ባሉ ልጆች ላይ የሚደርስ የስሜት ቀውስ እና ጥቃት
የ1996 ዓ.ም. ፦ የልጆች እና በጉርምስና ዕድሜ ላይ ያሉ ልጆች ስሜታዊ እና የባህሪ መዛባት
የ1997 ዓ.ም. ፦ በአካል እና በአእምሮ ጤና መካከል ያለው ግንኙነት በጋራ የሚከሰቱ ችግሮች
የ1998 ዓ.ም. ፦ የአዕምሮ እና የአካል ጤና በመላው የሕይወት ዘመን
የ1999 ዓ.ም. ፦ የአዕምሮ ህመም እና ራስን ማጥፋት
የ2000 ዓ.ም. ፦ የአእምሮ ጤና በተለወጠ ዓለም ውስጥ የባህል እና ብዝሃነት ተፅእኖ
የ2001 ዓ.ም. ፦ የአዕምሮ ጤናን ዓለም አቀፍ ቅድሚያ በመስጠት አገልግሎቶችን በዜግነት ተሟጋችነት እና በድርጊት ማሳደግ
የ2002 ዓ.ም. ፦ የአእምሮ ጤና የአንደኛ ደረጃ እንክብካቤን ማሻሻል እና የአእምሮ ጤናን ማሻሻል
የ2003 ዓ.ም. ፦ የአእምሮ ጤና እና ሥር የሰደደ የአካል ሕመሞች።
የ2004 ዓ.ም. ፦ ታላቁ ግፊት - በአእምሮ ጤና ላይ መዋዕለ ንዋይ ማፍሰስ
የ2005 ዓ.ም. ፦ ድብታ - ዓለም አቀፍ ቀውስ
የ2006 ዓ.ም. ፦ የአእምሮ ጤና እና ከዚያ በላይ አዋቂዎች
የ2007 ዓ.ም. ፦ ከስኪዞሪዝም ጋር መኖር

WORLD MENTAL HEALTH DAY

- የ 2008 ዓ.ም. ፡ በአዕምሮ ጤና ውስጥ ክብር
- የ 2009 ዓ.ም. ፡ ስነ-ልቦናዊ የመጀመሪያ እርዳታ
- የ 2010 ዓ.ም. ፡ የአእምሮ ጤና በስራ ቦታ
- የ 2011 ዓ.ም. ፡ ወጣቶች እና የአእምሮ ጤና በተለዋዋጭ ዓለም ውስጥ
- የ 2012 ዓ.ም. ፡ የአእምሮ ጤና ማስተዋወቅ እና ራስን ማጥፋት መከላከል
- የ 2013 ዓ.ም. ፡ ለአእምሮ ጤና መንቀሳቀስ በአእምሮ ጤና ውስጥ ኢንቨስትመንት መጨመር

የአእምሮ ጤና በተዛባ ዓለም

መሪ ቃሉ እንደሚናገረው የአዕምሮ ህክምና ተቃማት ተደራሽነት የተመጣጠነ አይደለም። ዝቅተኛ እና መካከለኛ ገቢ ባላቸው ሀገራት ውስጥ የአዕምሮ ህመም ከገጠማቸው ውስጥ 75% -95% የሚሆኑት ወደ አዕምሮ ህክምና ተቋም ለመሄድ እድሉን ከቶውንም የላቸውም። ባደጉትም ሀገራት ቢሆን ተደራሽነቱ የተሻለ ሚያስብል አይደለም።

በአዕምሮ ጤና ላይ የሚደረገው የንዋይ ፈሰስ እጥረት እና በአጠቃላይ ከሌሎች የጤና ዘርፎች አንፃር ያለው የበጀት እጥረት የአዕምሮ ጤና ህክምናው ላይ ክፍተት እንዲፈጠር አድርጓል።

ይህ መሪ ቃል በ “WFMH” አባላት ፣ ባለድርሻ አካላት እና ደጋፊዎች ለመመረጥ የበቃው ዓለማችን በሚደንቅ ፍጥነት ለሁለት እየተከፈለች በመሄዷ ነው። ሀብታሞች(ጥቅቶቹ) ይበልጥ እየበለፀጉ ፣ በድህነት ያሉት (ብዙዎቹ) ይበልጥ እየደከሩ ነው። ያሳለፍነው ዓመት በዘር ላይ ፣ በጎሳ ላይ፣

በስርዓተ ፆታ ላይ ፣ በሰብዓዊ መብት ረገጣ ላይ (ከአዕምሮ ህመም ጋር የሚኖሩ ሰዎችን ጨምሮ) በተለያዩ ሀገራት ውስጥ የሚስተዋሉ ኢ-ፍትሐዊ ጉዳዮችን በግልፅ እንድናይ አድርጎናል።

ኮቪድ 19 እና የአዕምሮ ጤና

የኮቪድ 19 ወረርሽኝ በአዕምሮ ህመም የሚሰቃዩ ሰዎችን ከማንም የበለጠ ጎድቷል። በመረርሽኙ ምክንያት የተከሰቱት ማህበራዊ እና ኢኮኖሚያዊ ለውጦች ከዚቀደም ከነበሩት የህክምና ተደራሽነት ችግሮች እና ህክምናን የማቆራረጥ ችግር፣ በዚህ ወቅት ችግሮቻቸው ይበልጥ እንዲባባሱ አድርጓል።

ይህ ወረርሽኝ በሁሉም የእድሜ ክልል ውስጥ የሚገኙ ሰዎችን በብዙ መንገድ እየጎዳ መቀጠሉ አይቀሬ ነው። ለምሳሌ፡- በተለያዩ ህመሞች የሚደርሰው ሞት በተረፉት ቤተሰቦች ላይ የሚፈጥረው ሀዘን፣ ኢኮኖሚያዊ ተፅዕኖ፣ ሥራ ማጣት እና ቀጣይ የሆነ የስራ ዋስትና ማጣት ፣ በአካል መራራቁ ምክንያት የሚፈጠር ማህበራዊ መገለል ... ወዘተ።

በ2014ዓ.ም. በዓለም የአዕምሮ አዕምሮ ጤና ቀን “የአዕምሮ ጤና በተዛባች ዓለም” በሚል መሪ ቃል በሚደረገው ዘመቻ በሀገር አቀፍም ሆነ በአለም አቀፍ ደረጃ ከአዕምሮ ጤና ጋር የተያያዙ ያልተመጣጠኑ ጉዳዮች ላይ እንድናተኩር ይረዳናል።

ይህ ዘመቻ በአዕምሮ ጤና ላይ ያሉ መዛባቶችን እና ኢ-ፍትሐዊ የሆኑ ጉዳዮች ላይ ሁላችንም በአንድ ሆነን አንድ ላይ እርምጃ እንድንወስድ እድል ይሰጠናል።

ጉዢ ሸመልስ

ማን ነበርን ?

ከክፍታችን ለምን ዝቅ አልን ?

ወደ ራሳችን እንመለስ !

ኒሳዊ ንባብ በ “ኢትዮጵ” መጽሃፍ ላይ

በኢትዮጵያ ቤተ-መጽሐፍትና ቤተ መዛግብት (ወመዘክር) በኢትዮጵ መጽሐፍ ላይ በተዘጋጀ ወይይት ላይ የቀረበ የዳሰሳ ፅሁፍ

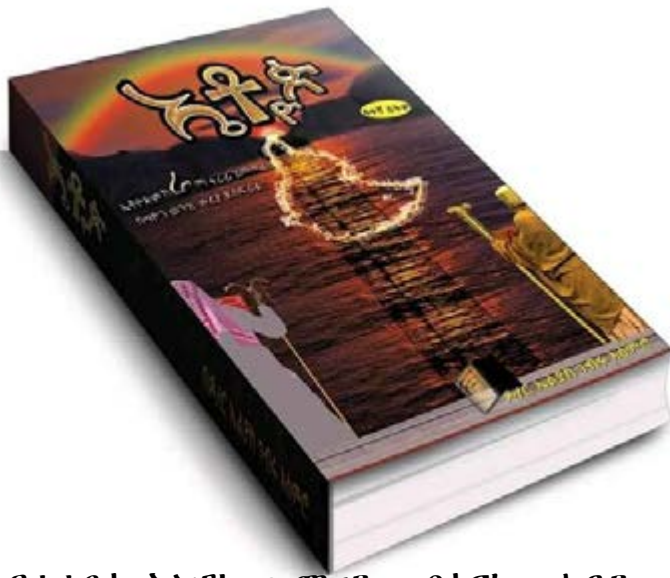
እንደ መንደርደሪያ

ታሪክ ማለት ሰዎች የትናንቶቹ የነበሩበትን ቁልቁል ለማየት ወጥተው የሚቆሙበት ኮረብታ ነው። ቲቸር እንደሚለው “ከመወለዱ በፊት የተደረገውን ሊያውቅ ያልፈለገ ሰው እድሜ ልኩን ህፃን ሆኖ ይኖራል።” ሀገራችን ኢትዮጵያ የረጅም ታሪክ ባለቤት ናት። ተክለ ዓድቅ መኩራያ በ “የኢትዮጵያ ታሪክ ከአዲስ አበባ ድንግል እስከ አዲስ ቲዎድሮስ “ ባሉት መጽሐፋቸው መግቢያ ላይ “የኢትዮጵያ ታሪክ ከ ሶስት ሺህ አመት በላይና (ከአክሱም ስልጣኔ ጀምሮ) እና ከባቢሎናውያን የቋንቋ መደበላለቅ ጀምሮ ይፃፋል “ ይላሉ። ብላቴን ጌታ ሎሬት ፀጋዬ ገ/ መድህን በበኩላቸው የኢትዮጵያን ታሪክ ስምንት ሺህ አመት ጀምሮ የነበረ እንደነበር ያወሳሉ። በዓለም ታሪክና ስልጣኔ ውስጥ አሮጌው ዘመን ተብሎ የሚታወቀውን ስልጣኔ የጀመሩት የመጀመሪያቹ ኩሽ አበው ፈርኦኖች ቀዳሚ አቶ ÷ ዳግማዊ አቶ ÷ ሳልሳዊ አቶ የተባሉ ኢትዮጵያውያን ናቸው ይላሉ (አፋፋ) ማለት እውነተኛ ማለት ነው።) በ 1837 እ.ኤ.አ ኢትዮጵያን ጎብኝቶ የነበረው ፈረንሳዊ ጀብረኛ ሚሼል አርኖ ዲባዲ እዚህ መጥቶ የታዘበውን “ በኢትዮጵያ ከፍተኛ ተራሮች ቆይታዬ “ ባለው መፅሀፉ ላይ ይዘረዝራል።

ደራሲ ደ/ር ኤልያስ ገብሩ ከዚህም ያስቀድመዋል፡
 ፡ አፍሪካን ጨምሮ የአሁኖቹን እስያና ከፊል አወሮፖ የዝግገው ታላቅ ንጉስ እስያኤል፣ ዙልቀርኒ ወይም አቀርንቲሁ (አንድ ሰው ከ 10 ዓመት በላይ መግዛት የለበትም ብሎ የስልጣን ገደብ ያስቀመጠ ንጉስ) አንዱ ሰነድ በዝርዝር ይብራራል፡
 ፡ ሌላው ቋሚ ማስረጃው የቶር ነው። #በአራት ዘ ፀዓት 3÷1 እንደተጠቀሰው የቶር የመድያም ሰው ነው ። ‘ መደ ‘ ማለት በአሮምኛ ቋንቋ መሠረት ምንጭ (መነሻ) ማለት መሆኑን ኤትዮጵያ ብራራል።

ኢትዮጵያውያን ፀጉራቸውን ሹሩባ እንደሚሰሩ (ወንዱም ሴቱም) እናም ፀጉራቸው እንዳይበላሽ የሚንተራሱትን ከንጨት በመስራት በግማሽ ጨረቃ ቅርፅ አንገታቸው የሚያርፍበትን በመቅረፅ ማበጀታቸውንና ይሄም በጥንታዊ የግብፅ ሀውልቶች ላይ የሚታይ መሆኑን ገልጾ ለጥንታዊነታችን እማኝ ይሆናል። በአስራ ሰባተኛው አጋማሽ በኋላ ከኖሩት ሙዚቀኞች ሞዛርትና ቢትሆቨን 1250 ዓመት ቀድሞ ሊገለፅ የሚችል ሙዚቃ ቅዱስ ያሬድ መፍጠሩንም እናነባለን። ወዘተ...

“ሙሴ የቆምክበት ስፍራ የተቀደሰ ስለሆነ ጫማህን ከእግርህ አወልቅ” የተባለላትን .. በማንሳት። ጥላ አልባዎቹ ፒራሚዶች በማን ታነፁ ? አክሱም ! ብዙ ! ብዙ ! ደራሲው አማርኛ የተዋወቀው አዲስ የታሪክ ነገራ መንገድን ከፍቷል ለማለት እደፍራለሁ። በእርግጥ በታሪክ ብቻ አይገታም መጽሐፉ ህክምና፣ ሳይንስ፣ ሀይማኖት፣ ፍቅር፣ ማህበረሰባዊ፣ የስነ ልቦና ስሪታችን በጥልቀት ይዳስሳል፤ ይመረምራል፡ ፡ ሁሉም እንደየብጤቱ ሊመሰጥበትና ትርጓሜውን ሊያቀርብበት የሚችልበት ድርሰት ነው። አገላለፁ ያሸበረቀ እና በተባ ቋንቋ የተፃፈ ነው። ይሄ ደግሞ ለድርሰቱ ማጎልመሻነት ፈይዷል። ‘ኢትዮጵ’ ካላት እምቅነት በመነሳት ደራሲው የድርሰት ገፆችን ያዋቀረበትን ስልት ስንመለከተው ለተለመደው ጭብጥ ላለመዉ ራዕይ ምንኛ እንደተጠበበ እንመለከታለን።

ደራሲው የረቀቀበት.. መጽሐፉ ከባዶ እምነት የላቀ ረብ መቋጠሩን በሶስት ሀይማኖታቸው በሚለያይ ስብወያን ትእይኝቶች ተረክ እየላጠ ያስደምመናል። ሶስት ሰዎች ። ሶስት !.. ሶስት ! ታሪክ ። በ አሶ አራርሳ (አባ ገዳ) ወልደዉ ሼህ ከድር እና ትሁቱ ባህታዊ አባ ኤልካኖ ። አለማየሁ ገላጋይ “ በስነ-ፅሁፍ መንገድ ላይ “ከዳኛቸው ወርቁና አዳም ረታ ጋር” ባለው አንድ ፅሁፉ ላይ “ደበበ እና ዘመኑ ተምኔታዊያን አልነበሩምና ጥሬ እምነት የወለደው ትንቢት አያሳድጉም “ ይላል ። መለያየት ሞት ነው .. ገፅ 184

እኚህ በመጽሐፉ የተካተቱ አባቶችም እንዲሁ ጥሬ እምነት የወለደው ትንቢት ሳይሆን በዕውቀትና ከመለየት በሆነ መንፈሳዊ መረዳት ብራናውን ገልጠው ከመፅሀፍ ቅዱስና ቁርዓን ጠቅሰው አይታመኑ ትናንታችንን ያሳዩናል። ዛሬን በሙሳት ለመኖርና ነገን ያማረ ለማድረግ ዓላማ ያሰንቁናል። የግቢ ህይወትን በማስቃኘት የጀመረውን ታሪክ ጀምረው .. ሲዘልቁ ማቆም አይታሰብም ። ደራሲው ትርክትና ጊዜን ለማጣጣም ይጨነቃል ። የተመሰረተበት ፅንሰ ሀሳብ የተተረከበት ቴክኒክ እና የተከየነበት ዘይቤ ግሩም ነው።

በሰርክ አይን ሲታዩ የተበጣጠሱ የሚመስሉ ሁነቶችና ገጠመኞች በስተመጨረሻ ተሰብስበው ሁነኛ ምስል ይፈጥራሉ ። . ያለፈ ታሪካዊ ክስተት ሳይኮማተር ለአያሌ ሁነቶች ወካይ ይሆናል።

ይሁን እንጂ እሳቦቱ በዘመነኛ ህይወት ዋልታ ዙሪያ ያጠነጠነ ነው ። ደራሲው የሀገሪቱ እጣ መወላገድ ስቅቆታል። በገፁ-ባህሪያቶቹ ጠንከርና ጠጠር ያሉ ታዝቦቶቹ እስከነ መፍትሄ አቅጣጫዎቻቸው ያስተጋባል። ታሪኩን ለማስቀጠል የሚከሰቱ ታይተው የሚጠፉ (ደራሲው ይሁነኝ ብሎ ይመስላል) ድንገቱ ገፁ-ባህሪዎች ማህበረሰባዊ ህፀዎቻችንን ይነቅላሉ ። ከንባባቸው የሚያጋሩን አያሌ ጉዳዮች ምናባችን ውስጥ የመፈንዳት ጥበባዊ አቅም ቋጥረዋል ፡ ፡ ራስታውን ብንወስድ (ከገራዶ ወደ መርሳ ሲሄዱ ሚኒባስ ላይ የሚያገኙት) ራስታነት ርዕዮተ-አለም እንጂ ሀይማኖት አለመሆኑን ። አዲሱ ሀይለስላሴ እና ራስታነት .. ኢሉሚናቲ እና ራስታነት .. በአያሌ ጉዳዮች ላይ ጠለቅና ዘርዘር ያለ ትንተና ይሰጣል።)

ንዑስ አርዕስቶች በአብይ አርዕስቱ ስር የሚተዳደሩ ናቸው ። ንዑስ አርዕስቶቹ በስራቸው ያለውን የታሪክ ግንጣይ (ወይም ንዑስ ጭብጥ ልንለው እንችላለን) በተሟላ ሁኔታ ይገልጻሉ ። ÷ በሀይማኖት ÷ በእምነት ÷ በፆታ ÷ በሀብት ደረጃ የተሰባጠሩ ገፁ ባህሪያት ተቀርፀዋል ። በኑሮ በትምህርት ደረጃ ፡ ፡ የህክምና ትምህርት አሰባስቦአቸዋል ። ከጠንቋይ (ጠንቅ-አዋይ) ገባሪዎች ወላጆቹ የተገኘው ኢትኤል ፡ ፡ ደሃ እናቱ ያሳደገችው የአምቦዉ ቶላ። ዝምተኛዋ የኢትኤል ከልጅነት ጀምሮ ጓደኛ አዲስ አበቤዋ ፅዮን (የአልጋ ቁራኛ አባትና . . አባቷን አስታማሚ እናት ያላት) ደግሞ ንግግር አዋቂው ፕ/ር እሴ ከአነቃቂ ንግግራቸውና ከጠሊቅ እውቀታቸው ጋር እናገኛቸዋለን። ታሪክ በሁለት መንገድ ሊፃፍ ይችላል ይላሉ የዘርፉ ባለሙያዎች .. ፩ ክስተታዊ የታሪክ አፃፃፍና ፪ ፍልስፍናዊ የታሪክ አፃፃፍ በክስተት የታሪክ አፃፃፍ ውስጥ መሰረታዊ የሚባሉት ነገሮች ሦስት ናቸው - ቦታ፣ ጊዜና ፈፃሚ። ከሦስቱ አንዱ ከተጓደለ ክስተት የሚባል ነገር አይኖርም።

ፈፃሚው ተመሳሳይ ሰው ቢሆንም እንኳን ቦታና ጊዜ ሲቀየር ክስተቱም አብሮ ይቀየራል። # በፍልስፍናዊው ደግሞ .. ወሳኙ ነገር «ክስተት» ሳይሆን «ፅንሰ-ሐሳብ» ነው። በዚህ ዘውግ ውስጥ ቦታ፣ ጊዜና ፈፃሚ አስፈላጊ ግብአቶች ቢሆኑም፣ በዚህ መስክ ለተሰማሩ ፈላስፎች ግን ዋነኛው ጥያቄ «ተለዋዋጭ በሆኑት ቦታ፣ ጊዜና ፈፃሚ ውስጥ ሳይለዋወጥ የሚዘልቀው ፅንሰ ሐሳብ ምንድን ነው?» የሚለው ነው።

በዚህ ረገድ የእኛ የታሪክ መፅሀፎች እና ፀሀፍቱ በአመዛኙ (ምናልባት ሙሉ ለሙሉ ማለት በሚቻል ደረጃ) ክስተታዊ የታሪክ አጻጻፍን ይጠቀማሉ፡ ፡ ‘ኢትዮጵ’ ባልተለመደ ሁኔታ ሁለቱን በጥምረት ያስኬደች ሆና አግኝቻለሁ። የህክምና ተማሪዎቹ ለዚህ አላማ ከተጠሩ በኋላ መንገዳቸውን እያገኙ በዚያው ይቀራሉ። “ትምህርት ለስራ ፈላጊዎች እንጂ የሠውን የተፈጥሮ ስጦታ ለማወጣትና እንዲጎመራ ለማድረግ አገልግሎቱ የጠበበ ነው።” ይላሉ ብርሃኑ ድንቄ የሚባሉ አንድ ደራሲ “አልቦ ዘመድ” በሚል መጽሐፋቸው። ጉዞው የራስን መንገድ መተለሚያ ሆኖአቸዋል። የሴፍ ከራስታው ዘይኔ ሼኼው ጋር ቶላ ከአባባዳው የአባቶቻቸውን ዕውቀት ተቀብለው ለሌላው ለማሸጋገር እና የግለሰብ ጥርቅም ማህበረሰብ ከዚያም ሀገር ስለሚሆን ለውጥ ከራስ ጀምሮ የሚስፋፋ እንደሆነ ለማሳየት።

... እንደ ድርሰት ስናየው ደግሞ .. ገፅ-ባህሪያቱ መክሊትና ተሰጥሮአቸውን እያገኙ (እንዲያውም ኃላ ላይ ፅዮንን በየፊናቸው ይረዷታል) ታሪኩንም ታሪካቸውንም ያበቁታል (ይቺ ያበቁታል ሁለት ነች መጨረስንና ‘ የበቃ ‘ የተዋጣለትን የምታመለክት) “አንባቢውን እንዲያስለች እና ስለቃላዊ ውበት እንዲላበስ እውነተኛ ታሪኮቹ ልብወለዳዊ ቀለም ተቀብተዋል። “ እንዲል ደራሲው በተግባሩ።

ፅዮን የኢትዮጵያ ትምህርት (ትእምርት ወይስ ትምህርት)

ድርሰት የደራሲው አቋም ነው ይባላል። ‘ኢትዮጵያን’ በሆነች ከእርጅና ብዛት በተጎሳቆለች ፊቷ የተጨማደደ አሮጊት ሴት መመሰል ይዘወተራል።በዚህ መጽሀፍ ደራሲው ሌላ መልክ አላበሳት። ምዕራፍ ፩ ከኢትኤል ያላለቀ ግጥም ለጥቆ የሚመጣው . የፅዮንን ጭንቀት የሚገልፅ (በዕርኩስ መንፈስ ተሽብባ) የድርሰቱ መባቻ ድሕረ ታሪኩ ነው የተደረገው።

(ከእንደገናም ምዕራፍ 4 ‘ ጭንቀጭል ጮራ ‘ከጭንቀቷ ልትገላገል እያለች .. እየፀለየች ይቆማል ምዕራፍ 8 (ሳባውያንና ኑ- ቢያት) ላይ ወደ ቡታጅራ ላይ ከእናቷ ጋር ወደ መንፈስ ጠሪ ይሄዳሉ።

መምጣት የነበረበት ይሄኛው ተረክ ደግሞ መካከል ላይ ተገኝቷል። ሊከተልና የሁለተኛ ቅድመ ተከተል ቦታን ማግኘት የሚገባው ሸሽቶ ወደ መጨረሻው እናገኘዋለን። ምዕራፍ 12 (ኢትዮጵ) “ ባህሪ ሃጠራ በሚል ክፍል ነው። ከመጽሐፉ አንፃር በአርዕስትነትም እንደተጠቀምኩት ገናናዋ ኢትዮጵያ ህዝቦቿ ጣኦት አምልኮ በመጀመራቸውና ከፈጣሪ መንገድ ፈቅ በማለታቸው ጥበባቸውና ክብራቸው መገፈፉን እንረዳለን ከመፅሀፉ (ፅዮን መንፈስ ጠሪዎች ጋር ሄዳ መያዝ ልብ ይሏል) በስተመጨረሻ ሁሉም እንደየ እምነቱ ባደረጋው ተጋድሎ ወደ ቀድሞ ሰላሚ መመለስ ችላለች። ያስደመመኝ ! .. በተመሳሰሉ ተተርኳል መጽሐፉ .. የኢትዮጵያ ነባራዊ ሁኔታ። በመቀጠል .. ፅዮን ወደ ሙት መንፈስ ጠሪዎች እንደሄደችው ሁሉ ኢትዮጵያም ህዝቦቿ ባእድ አምላኪ መሆናቸው ለውድቀት እንደዳረጋቸው በቅኔ ይወክላቸዋል። በምእራፍ አራት የፅዮን መፀለይ (በጊዜ ውስጥም ቢሆን ልመና ሳያቋርጡ ወደ ፈጣሪያቸው የጮሁ መኖራቸውን) በህብረት ፀሎት (እንደየእምነታቸው) ከዚያ አስከፊ ሁኔታ እንዳላቀቋት .. በተባበረ ክንድና በአንድነት ወደ ቀድሞ ክብሯ ልንመልሳት እንችላለን ማለት ነው። ፡ መፅሀፉ ከሌላ አካዳሚያዊ ዘርፎችና ዲሲፕሊኖች ጭምር ሊተነተን የሚችል ነው። ለአብነት ያህል፦ ከኤግዚስቴንሻሊዝም አንፃር ብናየው (እነ ሳርተር ከማንነት ህልውና ይቀድማል እንደሚሉ ልብ ይሏል።) ከ ኢስቴንሻሊስቶቹ እነ ፕሌቶ የሰው ልጅ ቋሚ የሆነ ማንነት አለው ማለታቸውን በመቃረን የሚቀነቀን ነው። ፡ መዓት ጉዳዮች አሉት በዉስጡ ኤግዚስቴንሻሊዝም) ገፅ ባህሪያቱ ኢ-አማኙ ወደ አማኝነት ሌላም ሌላም ለውጦችን አድርገው እንመለከታለን። በአጠቃላይ ደራሲው በንባብ መሰላልና በጥልቅ የሃገር ፍቅር ስሜት ከወጣበት ልዑል ሰገነት ላይ ሆኖ ይሄን መመልከት አልገደደውም። በመጽሐፉ ውስጥ ደራሲው በሁለቱም ረገድ ያለውን (በመንፈሳዊውም በዓለማዊውም) ወደረኛ ሊባል የሚችል ብሩህ ግንዛቤና የዳበረ ዕውቀት አሳይቶናል ማለት እችላለሁ።

ዓይኖቻችሁ ወዴት ናቸው?

እ.ኤ.አ 1950 ጀምሮ የታወቀ አንድ የፖለቲካ አቋም ነበር- ማካርቲዝም የሚባል። የዚህ አስተሳሰብ ዋና አላማ ተፎካካሪ የሚሆኑ ሰዎችን በሀሳብ ታግሎ ከማሸነፍ ይልቅ ምንጫቸው ባልታወቀ ክሶች ስማቸውን ማጠልሸት እና ማዋረድ ላይ ያተኩራል። አንድን ሰው ስታዋርደው ጠንካራ አቋም የሌለው እንደሆነ፤ አልያም የተከሰሰበት ክስ እውነትነት ካለው ከውድድሩ ሜዳ መራቁ አይቀርም። ምንም እንኳን ጠንካራ ሀሳብ ያለው ቢሆንም ጠንካራ አቋም ስለሌለው ብቻ ተሸናፊ ይሆናል።

እስቲ የእኛን አኗኗር እንይ... ስንቶቻችን ነን የራሳችን የሆነ አቋም ያለን? ስንቶቻችንን ነን የሌላውን አቋም የምናከብር? በሀሳብ፤ በድርጊት፤ በችሎታ፤ በስኬት፤ በሀብት የሚበልጠን ሰው ስናገኝ ቀድመን የምናስበው ምን ይሆን? በተቃራኒው ከእኛ በሁሉም ነገር የሚያንስ ሰው ስናገኝ እንዴት ይሆን የምናስታምመው?

የአመንዝራይቷን ታሪክ ብንጠቅስ ትልቅ መማሪያ ይሆናል። አንዲት ሴት ነበረች፤ ስታመነዝር እጅ ከፍንጅ የተያዘች (ወንድየው መያዙን አላወቅንም)... “ በሙሴ ሕግ እንደዚህ አይነት ድርጊት ሲያደርጉ የተገኙት ይገደሉ” ይላል፤ አንተስ ምን ትላለህ ብለው መምህሩን ጠየቁት። **“ከእናንተ ኃጢአት የሌለባት ይውገራት”** አላቸው። ከሳሾቿም ህሊናቸው ወቅሷቸው ተበተኑ ይላል (ዮሐ 8:3-9)። ዘመናችንን እንመልከት። ሰንሰለት ድራማ የምትሰራ ተዋናይ ከወንድ ጋር ተያዘች ተብላ ሀገር ሙሉ የስድብ ናዳ ሲያወርድባት፤ እውነት ወይ ውሸት መሆኑን ሳናውቅ... አይዞሽ እንኳን ሊላት የደፈረ አንድም አልነበረ። በቅርቡ ደግሞ ሄኖክ ድንቁ የተባለው አርቲስት በተወራበት ወሬ ስሙን ከማንቋሽሽ እና ማላገጫ ከማድረግ ባለፈ ስነ-ልቦናዊ ድጋፍ እንዲደረግለት ወይ በጸሎታችን እንድናስበው የነገረን ሰው የለም።

እነዚህን ሰዎች አዋረድናቸው... ላይናገሩት ይችሉ ይሆን እንጂ የተሰበሩበት ነገር አላቸው። በዚህ መካከል ግን ራሳችንን አይተን ይሆን? ንጽህናችን ምን ያህል ነው? ለመውቀስ ያበቃን ማንነታችን ምንኛ የተስተካከለ ነው? በእውነቱስ ከሆነ ንጹህ ማንነት ያለው ሰው ያዋርዳል ወይስ ለተከፋት ያዝናል? አንባቢ ሆይ ይህን እያሰላሰልክ አንድ በደርግ ጊዜ ወደተፈጸመ ታሪክ ልውሰድህ... (ትግላችን እና ነበር ከሚል መጽሐፍ የተወሰደ ነው)

ደርግ ከቀዳማዊ ኃይለስላሴ ስልጣን ሲረከብ ባስጠናው ጥናት ሀገሪቱ የነበራት የደን ሽፋን በ20ኛው ምዕተ-ዓመት መባቻ 60% በመቶ የነበረው የደን ክምችት ወደ 4% በመቶ አሸቆልቁሎ ነበር (ትግላችን ገጽ 60-መንግሥቱ ኃይለአርያም)። ይህን ታሳቢ በማድረግም አረንጓዴ ዘመቻ በሚል እንቅስቃሴ ተጀምሮ ነበር። የምርት ዘመቻ ዋና እና ምክትል የነበሩት ሻምበል ታምራት ፈረደ እና ሌተናንት ኮሎኔል እንዳለ ተሰማ የግል ቅራኔ ነበራቸው። ስለ አረንጓዴ ዘመቻው ጥናት ሴሚናር ለማቅረብ (የሚቀርብበት ቦታ ፓርላማ ነው ልብ በሉት) ያዘጋጀውን የመወያያ ጽሑፍ እንዲያሳዩት ሌተናንት ኮሎኔል እንዳለ ተሰማ ሲጠይቁት... ሻምበል ታምራት ጽሑፉ እሳቸው እንዲያዩበት ስላልፈለገ አልሰጥም አላቸው። ንትርክ ውስጥ ገቡ። ከዚያን ሻምበል ታምራት ፈረደ በድፍረት ጽሑፉን ሴሚናሪው ላይ አቀረበ (ሌሎች ያቀረቡም ነበሩ)። ከሻይ እረፍት በኋላ መድረኩ ለውይይት ሲከፈት የሚሰነዘሩት ሀሳቦች በሙሉ የሻምበል ታምራት ፈረደ ጽሑፍ ላይ ብቻ ሆኑ።

ሻምበል ታምራትም ሻምበል ለገሠ ከተባሉ ከደርግ ባለስልጣን ጋር (አንባቢ ሆይ ይህንን ታሪክ ‘ነበር’ ከሚል መጽሐፍ ገጽ 355-370 ድረስ ማግኘት ትችላለህ- ዘነበ ፈለቀ እንደጻፈው) ግጭት ስለነበረው...

ሻምበል ታምራት ተዋረደ... በዚያን እለትም ለሊቀመንበር መንግሥቱ የተፈጠረውን ለመናገር ሲሄድ ኮማንዶዎች ሽምቀው ጠብቀውት ኖሮ ጉዳዩን ለሊቀመንበር ሳይናገር አደረ። በነጋታው ንትርኩ እንዲፈታ ሊቀመንበር መንግሥቱ ሻምበል ፍቅረሥላሤን ወደፓርላማ ላኩ። ሻምበል ፍቅረሥላሤ ግን ከአቅማቸው በላይ ሆነ። ከሰዓት በኋላ ሊቀመንበር መንግሥቱ በፓርላማ ተገኙ። የተፈጠረውን ችግርም አንዲያብራሩላቸው ጠየቁ። አቤት... አስተያየት ሰጭዎች ሻምበል ታምራት ፈረደ ላይ ያወረዱባቸው ትችት.... “ ንድ ታምራት ትዕዛዝ ለመቀበል ፍቃደኛ አልሆነም... የሻምበል ታምራት ፈረደ ንግግር የአብዮቱን ድሎች ያኮሰሰ... እንደሻምበል ታምራት አይነት ተራና ኢሳይያንሳዊ ንግግር እንድናዳምጥ ለምን እንጠራለን...” የሚሉ ነበሩ።

ንድ ሊቀመንበርም የሻምበል ታምራት ፈረደን ንግግር (በቴፕ የተቀዳ) ካዳመጡ በኋላ “ሀገራችን በሁሉም አቅጣጫ የታፈረችና የተከበረች እንድትሆን የምናደርገውን ጥረት አትደግፉም እንዴት? ታዲያ የንድ ታምራት ንግግር ከዚህ ውጪ ምን አነሳ...” ብለው ተናገሩ። ከዚህ በላይ የተጻፈው አነስተኛ ታሪክ ማንንም ለመተቸት እና ለመደገፍ አይደለም። ይልቁኑ እንድንማርበት እንጂ። የአንድን ሰው ንግግር፣ ሀሳብ፣ አቋም የምንመዝነው በንግግሩ፣ በሀሳቡ ብቻ ወይስ እኛ ከማንወድለት መስፈሪያ አንፃር?

መጽሐፍ እንዲህ ይላል ... አስቀድመህ በዓይንህ ያለውን ምስሶ ሳታወጣ የባልንጀራህን ጉድፍ አትመልከት። አንዳንዶቻችን ከመቃብር የበለጠ አስፈሪ ማንነት ኖሮን ነው ሰውን ምናዋርደው... ስልክ እንጨት የሚያህል ቆሻሻ በዓይናችን ሞልቶ ነው አንዲት ብናኝ አፈር ከሌላው ለማውጣት ምንጮው...

ታዲያ አንባቢ ሆይ ዓይኖችህ ወዴት ናቸው? ወደራስህ? ወደውድቀትህ? ወይስ ወደሌላው? ወደችግራቸው? የጠቢባን ዓይኖች በራሱ ላይ ናቸው እንዲል መጽሐፉ ጠቢብ ሁን፤ ዓይኖችህን ወደራስህ መልስ... ሌላውን ደግሞ በድካሙ ጊዜ ከምታዋርደው ይልቅ ደግፈው፤ አጽናናው፤ ከጎኑ ሁን....
ያ ነው ጥበብ!
ቸር ያገናኘን።

ቅንነትን፣ ምክንያታዊነትንና ሀገር
ፍቅርን በምትሰብከው አዝናኝ፤
አስተማሪና ወቅታዊ በሆነችው
ቅንድል ዲጂታል መዕረኩ ላይ
ምርትና አገልግሎቶችን በማስተዋወቅ

ከ500ኸ

በላይ ሰዎችን ይደረሱ!

0912178520

0920019699

ይደውሉልን!

ፑፍስ ኃ/ማርቆስ

e-mail- lijyoha2@gmail.com

ሰላም እንደምን ሰንበታችሁ ውድ የቅንድል ዲጂታል መጽሔት ቤተሰቦች? የዚህ ወር የንባብ ጊዜያችሁ ምን ይመስል ነበር? ምን ምን ተነበበ? ሀሳብችሁን ላኩልኝ። በዚህ ወር እትማችን አዲስ ለንባብ የበቁ መጽሀፍቶችን እንድታነቧቸው እጋብዛለሁ። መልካም የንባብ ጊዜ።

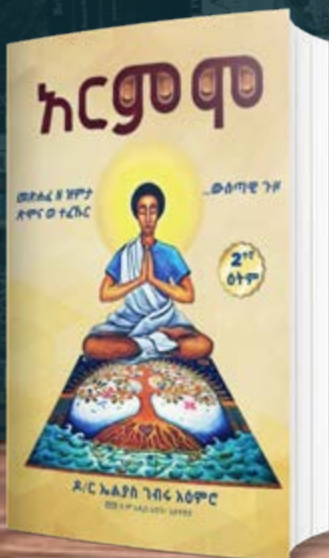

...አእኛው መካከል የክርስቶስ ተቃዋሚዎች ሊነሱ ይችላሉ ብሎ ማን ጠረጠረ? ስኅተት ፍጥጥ ብሎ ቢታይ ማን በቀላሉ ይደነቃቀፋል? ጌትነቱን በግልጥ የካደ፣ የአምልኮ መልክ የለለው፣ ቅዱሱን መጽሐፍ የማያውቅ ልስበክ ብሎ ቢቆም ማን ጆሮ ይሰጠው ነበር?

“ግርግር ለሌባ ይመቻል” እንዲሉ ያልዳኑ፣ አስመሳዮች ባስነሱት ግርግር ራሳቸውን ፊት መሪ አደረጉና ዋናውን ዐለት ሸፈኑት። ‘አክብራቸው’

ከፊታቸው የተገኘ ሰውና ስም እንዲነጠፍላቸው አዘዙ። ተነጠሉላቸው። በመሰሎቻቸው እልልታ ስለ ታጀቡ፣ ነብያቶቻቸውም በሐሰት ራዕይ እና በሚርት ድርጊታቸውን ስለሚያድበሱላቸው የብዙዎችን ልብ በቀላሉ መግዛት ችለዋል። የተዘናጋው ሰልፈኛ ማን እየመራው እንደሆነ ሳይገባው ተከታይ ሆኖ አረፈው።

የሰለጠነ ጆሮ ያላቸው ቦታ ተነፍገው የለማጅ ጣቶች ሊቃኙ ተነሱ። ወዲያውም ከሰማይ ያልተዛመደ ድምፅ ተሰማ። ከሰው ለሰው የሆነ ባዶ ጩኸት። **ከመጽሀፉ የተወሰደ**

ርዕስ: ለአግዜር ዕዳ
ደራሲ: ሊዲያ ተስፋዬ
ገጽ: 172
ዋጋ: 100

በዶ/ር ኤልያስ ገብሩ “አርምሞ” በሚል ርዕስ ተጽፎ ለንባብ የበቃው መጽሐፍ በአንባቢያን ዘንድ ተቀባይነትን በማግኘት በሳምንት ውስጥ ሁለት ጊዜ ታትሞ ለገቢያ በቅቷል። ከመጽሐፉ የውስጥ ገጾች የተወሰዱ፡-

- የእያንዳንዳችን የውስጥ ዓለም ሲያምር እንደ ህዝብ ውጫዊ ህይወታችንም ይዋባል። ውስጣቸው የተረበሹ ሰዎች ግን ህዝብና ሀገርን ይረብሻሉ።
- ሰው በጥሞና ተቀምጦ እንደሚኖረውን ሲያዋቅር፣ ነፍሱን ከሀልዮቱ ሲያስታርቅ ከራሱ አልፎ በዙሪያው ባሉ ሰዎች ላይ ተጽዕኖ ያደርጋል።

ርዕስ: አርምሞ
ደራሲ: ዶ/ር ኤልያስ ገብሩ አዕምሮ
ገጽ: 249
ዋጋ: 185

ኢትዮጵያ ካሏት የልብ ቀዶ ጥገና ሀኪሞች አንዱ የሆነው ዶ/ር ፈቃደ አግዋር ባለፉት 4 ዓመታት ብቻ ከ300 በላይ ልቦችን ቀዶ ጠግኗል። ከእነዚያ መሀል አብዛኞቹ በሀገራችን የልብ ቀዶ ጥገና ታሪክ የመጀመሪያ የሆኑ የ17 አስገራሚ ቀዶ ጥገናዎችን ልብ መሳጭ በሆነ ቋንቋ ከሽኖ አቅርቦላችኋል። ከ90 ዓመቱ የሮይተርስ ጋዜጠኛ የወራት እድሜ እስካላቸው ጨቅላ ህጻናት ልባቸውን ከፍቶ አክሟል።

ይህ መጽሐፍ የተዋቀረው በአስራሰባት ታሪኮች ቢሆንም፤ የመጨረሻዎቹ ሶስት ታሪኮች ግን የአንድ አላማ መዳረሻ ቅርንጫፎች ናቸው። ታዲያ እነዚህ ታሪኮች ምንም እንኳን በልብወለድ መልክ ቢቀርቡም እውነት ከመሆንም ባሻገር በሀገራችን ልጆች እውቀት የልብ ቀዶ ጥገና እንዴት እንደተደፈረ፤ በመቀጠልም ትልልቅ የሚባሉ የልብ ቀዶ ጥገናዎች እንዴት እንደተጀመሩ በትረካ መልክ ያቀርባል። በመጽሐፉ ፍጻሜ ላይ እነዚህ ታካሚዎች ያንን አስቸጋሪ ጊዜ አልፈው፤ ዛሬ ላይ ይህንን መጽሐፍ ባነበቡ ወቅት የተሰማቸውን ስሜት አስፍረዋል። አሁን ያለውም ሆነ መጨረሻው ትውልድ የልብ ቀዶ ጥገና ከውጪ ዜጎች ግዛትነት እንዴት ወደ ሀገር በቀል እውቀት እንደተሸጋገረ ቁልጭ አድርጎ ያመለክታል ብዬ አምናለሁ። ከሁሉም ባሻገር በዚህ መጽሐፍ ውስጥ የሚንጸባረቁ ብዙ ስብዕናዎች ትውልድን ያነቃቃሉ፤ ያነጋግራሉ ብዬ አምናለሁ።

ፈቃደ አግዋር (የልብ ቀዶ ጠጋኝ)

ርዕስ: የልብ ጠጋኝ ማስታወሻ
ደራሲ: ዶክተር ፈቃደ አግዋር
ገጽ: 236
ዋጋ: 200

ተወዳጁ ደራሲ ፣ ጋዜጠኛ ፣ ገጣሚ ፣ ሠዓሊ ፣ ፈላስፋ ... ካህሊል ጂብራን የአስራ አራት መጻሕፍት ስብስብ ሥራዎችን የያዘው “ መናፍቁ ካህሊል እና ሌሎች ” የተሰኘው ድንቅ መጽሐፍ ለአራተኛ ጊዜ ተሻሽሎ በመታተም ለገበያ ቀረበ። ከ1883-1931 ሊባኖስ የተወለደው ጂብራን የዘመናችን ድንቅ ጸሐፊ፣ ሠዓሊ፣ ባለቅኔና ፈላስፋ ነው።

ሚያዝያ 10 ቀን 1931 በ48 ዓመት ዕድሜው ሲያርፍ ዘ ኒውዮርክ ሰን ጋዜጣ በፊት ገጹ ነብዩ አረፈ የሚል ዜና ያስነበበ ሲሆን የከተማዋ ነዋሪዎችም ለሁለት ቀናት በሀዘን አስበውታል። “(ካህሊል ጂብራን) ለሰው ልጅ ሕይወት መሠረታዊ ስለሆኑ ነገሮች ይናገራል ።

ርዕስ: መናፍቁ ካህሊል እና ሌሎች
ደራሲ: ካህሊል ጂብራን
ገጽ: 595
ዋጋ: 350

መልካም የንግብ ጊዜ!

ዋቤል አቦንህ

የናሳ ሉሲ ተልዕኮ የስርዓተ ፀሃይን ቅሪት አካል ፍለጋ

በጥቅምት 6 2014 ዓ.ም ከቀኑ 6:30 አካባቢ በዓይነቱ ለየት ያለ የሕዝብ ተልዕኮ ጀመረውን ያገኛል። በዚህ ዕለት ለሚቀጥሉት 12 ዓመታት እስከ 8 የሚደርሱ የትሮጃን አስትሮይዶችን በቅርበት የምታጠናው ሉሲ የሕዝብ አሳሽ ከኬፕ ክናቭራል በአትላስ 5 401 ሮኬት ትመጥቃለች። ይህ የሉሲ ተልዕኮ ለመጀመሪያ ጊዜ ብዙ አስትሮይዶችን ለማሰስ የሚያስችል ከመሆኑም በላይ የስርዓተ ፀሃይን ታሪክ የበለጠ እንድንረዳ ስለሚያረግ የተለየ ቦታ ይሰጠዋል።

ሉሲ ተልዕኮም ይሁን ሉሲ የሕዝብ አሳሽ ስያሜያቸውን ያገኙት በኢትዮጵያ ከ 3.2 ሚሊዮን ዓመታት በፊት በኖረችው እና ቅሪት አካሏ በዶናልድ ጆሃንሰን በተገኘው የጥንታዊ የሰው ዝርያ ሉሲ ነው። ሉሲ ቅሪት-አካል የኛ የሰው ልጆችን ምንጭ እንድንረዳ እንዳደረገን ሁሉ ይህ የሕዝብ ተልዕኮም የፕላኔቶችን አሰራር እና ጀመሮ ግልፅ እንደሚያረግ ስለታመነ ነው ተልዕኮው ይህን ስያሜ ሊጋራ የቻለው።

ሉሲ የሕዝብ አሳሽ የስርዓተ ፀሃይን ታሪክ ይፋ ልታደርግልን የምትችልበት ምክንያት የትሮጃን አስትሮይዶችን በቅርበት መመርመር በመቻሏ ነው። የትሮጃን አስትሮይዶች የጁፒተር ምሕዋር አካባቢ ሆነው ፀሃይን ከሁለት ቦታዎች የሚዞሩ አስትሮይዶች ናቸው። አንደኛው የትሮጃን አስትሮይዶችን ቡድን ከጁፒተር ቀደም ብሎ ፀሃይን የሚዞር ሲሆን፣ ሌላኛው ቡድን ደግሞ ከጁፒተር ጀርባ ይከተላል። እነዚህ የትሮጃን አስትሮይዶች የሚገኙበት አካባቢ የፀሃይ እና የ ጁፒተር ስበት በመጠኑ የሚጣፉበት በመሆኑ አስትሮይዶቹ አንዴ በዚህ አካባቢ ከገቡ ተይዘው የመቆየታቸው ዕድል ከፍተኛ በመሆኑ የትሮጃን አስትሮይዶቹ ለረጅም ጊዜ በዚህ ምህዋር ሳይረበሹ አሳልፈዋል።

በዚህም ምክንያት የጥንታዊ ይዘታቸውን ጠብቀው ለማቆየት አስችሏቸዋል። የትሮጃን አስትሮይዶችንም ለጥናት ተመራጭ ያደረጋቸው ይህ ለረጅም ጊዜ ተጠብቆ የቆየው ጥንታዊ ይዘታቸው የስርዓተ ፀሃይንን የመጀመሪያዎቹን ጊዜያት ግልፅ አድርጎ ስለሚያሳየን ነው።

ሉሲ ዘመናዊ የሆኑ የምርምር መሣሪያዎችን የያዘች የሕዝብ አሳሽ ናት። ሉሲ የያዘችው “L’Ralph” የተባለ የመጀመሪያው መሣሪያ በዓይኖችን የምናየውን የብርሃን ሞገድ እንዲሁም ኢንፍራርድ (ታህተቀይ) የሚባለውን የብርሃን ክልል በመመልከት እና በመመዝገብ የትሮጃን አስትሮይዶችን ወለል ይዘት መረዳት እንድንችል ያግዘናል።

ይህ የትሮጃን አስትሮይዶችን ንጥረ-ነገር ይዘት ከሚመዘግበው መሣሪያ በተጨማሪም ከፍተኛ ጥራት ያላቸውን ምስሎች ቀርቦ የሚያስቀረው ሁለተኛው መሣሪያ “L’LORRI” ይገኛል ። ይህ መሣሪያ የአስትሮይዶችን ወለል መልክዓ-ምድራዊ አቀማመጥ የሚያሳዩ ምስሎችን በማንሳት አስትሮይዶቹ ምን ዓይነት ታሪክ እንዳሳለፉ እንድንተነብይ እና ዕድሜያቸውን እንድናውቅ ይረዳናል።

ሶስተኛው ሉሲ የያዘችው መሣሪያ የትሮጃን አስትሮይዶችን ወለል መቀት በተለያዩ አካባቢዎች በመለካት የትሮጃን አስትሮይዶችን ወለል ቅርጽ እና ይዘት ግልጽ የሚያደርግለን “L’TES” ነው። ሉሲ የሕዝብ አሳሽ የጁፒተር ትሮጃኖችን በምታስበበት ጊዜ ከፀሃይ ያላት ርቀት ከፍተኛ በመሆኑ ትልቅ የሶላር ፓናል ያስፈልጋታል። በዚህም ምክንያት ሉሲ 7 ሜትር አካባቢ ስፋት ያላቸው ሁለት ሶላር ፓናሎች ተገጥመውላታል። እነዚህ የሶላር ፓናሎች ለሁሉም መሣሪያዎች የሃይል ምንጭ ሆነው ያገለግላሉ።

ከዚህም መሣሪያዎች በተጨማሪ የአስትሮይዶችን መገኛ ቦታ የሚያስሱት “T2CAMS” እና ከምድር ጋር መረጃ የሚለዋወጠው “High-Gain Antenna” በሉሲ ውስጥ ይገኛሉ። ሉሲ በ12 ዓመታት ጉዞ በማርስ እና ጁፒተር መካከል የሚገኝ አንድ አስትሮይድ እና ሌላ 7 የትሮጃን አስትሮይዶችን ታስሳለች።

ሉሲ የሕዋ አሳሽ ከመጠቀሽበት ግዜ አንስቶ ለሚቀጥሉት ሁለት ዓመታት ፀሃይን ዘራ ትመለስና ወደ ምድር በመጠጋት የመሬት ስበትን በመጠቀም ፍጥነቷን ጨምራ ትወነጨፋለች። ከሁለት ዓመታት በኋላ በድጋሜ ወደ ምድር በመቅረብ በስበት አማካኝነት አቅጣጫዋን ወደ ትሮጃን አስትሮይዶችን ታስተካክላለች። ሉሲ ወደ ጁፒተር ትሮጃን አስትሮይዶች በምትሄድበት መንገድ ላይ “Donald Johansson” የተባለውን የአስትሮይድ ቀበቶ ውስጥ የሚገኝ አስትሮይድ ትጎበኛለች ።

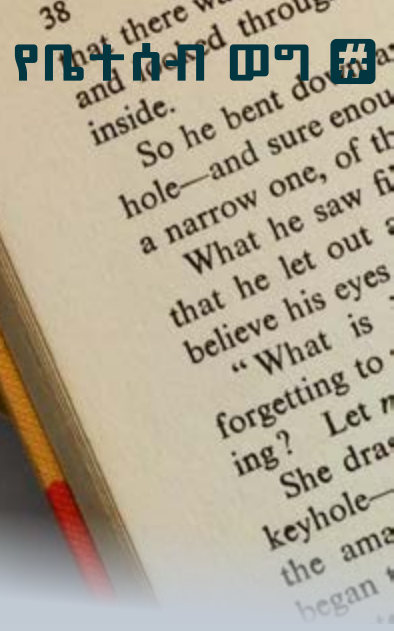
ከዚህም በኋላ ለረጅም ግዜ ስተጓዝ ቆይታ በነሃሴ 2019 ዓ.ም የመጀመሪያውን የትሮጃን አስትሮይዶችን “Eurybates” (ዩሪቢቴስ) በቅርበት ለማጥናት ዕድል ታገኛለች። ከወር በኋላም “Polymele” (ፖሊሜል) ከሚባለው አስትሮይድ መረጃ ትሰበስባለች ። ከዚህም በተጨማሪ “Leuces” (ሉክስ) እና “Orus” (ኦሪስ) ከሚባሉት የጁፒተር ትሮጃን አስትሮይዶች በቅርበት በማለፍ ጥራት ያላቸው ምስሎችን በማንሳት ትመዘግባለች። ከዚህም በኋላ ከጁፒተር በሌላኛው አቅጣጫ የሚገኙትን አስትሮይዶች ለማጥናት ሉሲ አቅጣጫ መቀየር ስለሚጠበቅባት ተመልሳ ወደ ምድር ትቀርባለች። ከምድር በምታገኘው ግፊትም ወደሌላኛው የትሮጃን አስትሮይዶችን ቡድን በመጓዝ “Patroclus” (ፕትሮክሊስ) እና “Manoetius” (ማኒሽስ) የሚባሉ ሁለት እርስ በእርሳቸው የሚዞሩ አስትሮይዶችን በየካቲት 2025 ዓ.ም በቅርበት ትመለከታለች ።

ይህ ሉሲ ተልዕኮ የትሮጃን አስትሮይዶችን ምንጭ እና ይዘት ግልፅ ከማድረጉም በተጨማሪ የኛን ስርዓተ-ፀሃይን መነሻና በግዜ ሂደት ያካሄደውን ለውጥ ለመረዳት ትልቅ አስተዋጽኦ ያበረክታል። የሃገራችን ቅርስ የሆነችውን ሉሲ አሻራዋ ከምድር አልፎ ወደ ሰማያት መውጣቱ ቀጣዩን የሃገራችንን የሕዋ ሳይንስ ዕድገት እንደማሳያ ምሳሌ ሊሆን ይችላል።

ጌቱ በቀለ በዳዳ

የንባብ ባህል በኢትዮጵያ

ኢትዮጵያ ሆይ!

ዘመንሽ በሞላ እንዲሆን አንባቢ

ልጅነት ግዜ ላይ ንባብን ክተቢ

ክፍል-፩

ዙሪያ ገቡን ስታዘብ ሀገሪ የአንባቢያን እና አሰላሳዮች ድርቅ የመታት የተበደለች ሀገር ሆና ነው የማያት። ኢትዮጵያ የዘመናት እጅግ ውድ ሀብቶችን ማየት የተቃታት ምስኪንነት የተጠናወታት ሀገርም ናት። በርስ በርስ ቁርቁስ ህዝቧ ጊዜያቸውን በማባከን በዘመን ሀዲድ ላይ ዘለዓለማዊ የማጣት/ድህነት ጭራነትን የተመቻችም ሀገር ናትን እታዘባለሁ። ነገር ግን ኢትዮጵያ በድህነት የሚማቀቅባት ሀገር ሳትሆን በሃብት ትርፍርፍነት በላይ በላይ የሚያገሳባት ሀገር ልትሆን በተገባ ነበር። እንደያዘችው ውድ የተፈጥሮ ሀብቶችን እና ሰው ሰራሽ ታሪካዊ የእይታ መስህባት ቢሆን እጅግ ቁጥር አንድ የጎብኚዎች መዳረሻ በሆነችና የሀብት ማግኛ አማራጮችን ባሰፋች ነበር።

ኢትዮጵያ ለዘመናት ያሏትን ገጸ በረከታት እንደሌሉ በመቁጠር ክብርና ዋጋ ሳትሰጣቸው እንደዋዛ እየፈረሱና ዳዋ እየዋጣቸው እንዲቀሩ የበየነች ሀገር ናት። ከሁሉም በላይ ያልተለመዱ ሀሳብ አመንጪዋ ክቡሩ የሰው ልጆች ይሁንታን የገደፈች፤ የሰብዓዊነት ክብር ንፍገት የማይኮሰትራት፤ የልጆች ውርደት የማይሞቃትና የማይበርዳት፤ ክሽፈቶቻቸውና ኪሳራዎቻቸውን የማትደነቅበት፤ በበዛ ጉዳዮች ተመዝና የመጨረሻው ረድፍ ላይ የምትቀመጥ ሀገር ናት። ኢትዮጵያ።

በአንድ ወቅት በአንድ ዝግጅት ላይ ደራሲና አሰላሳይ ዘነበ ወላ ሲናገር የሰማሁት ስለንባብ ባህል ሚዛን ከጎረቤት ኬኒያ ጋር አንጽሮ ሀገሪ ኢትዮጵያን ሲያስቀምጣት “ ኬኒያውያን ከ1ሺህ አንባቢ 1ሺህውም ሲያነብ፤ ኢትዮጵያ ግን ከ1ሺህው አንድ ብቻ ነው የሚያነበው “ብሎ ነበር።

የህዝቧ የንባብ ባህል እጅግ ደካማ መሆን በብዙ ነገሮች ሂሳ ቀርታ ከሀገሮች ጭራ ሆና በመንቀራፈፍ የችግር ዘመኖች ውስጥ በአንድ ጎንዋ ያለመገላበጥ ለሽ ብላ እንድትተኛ በገዛ ዜጎች ቸልተኝነት ተፈርዳለች።

ኢትዮጵያ የአንባቢያንና አሰላሳዮች ማነስና ከሌሉትም መመደብ በበዛ ማህበራዊ፣ ኢኮኖሚያዊ፣ ፖለቲካዊ... ወዘተ አውዶቿ እጅግ ውድ ሰብዓዊና ቁሳዊ ኪሳራና ዋጋን የሚከፈልባት ዜጎች ሀገር ሆናለች።

በየወቅቱ የሚፈራረቁባት ገዥዎች ዕውቀት ጠልና ለምን ባይ ጠያቂ ዜጋን ገፊ በመሆናቸው፤ አስዳደራዊ ዘመናቸው አውዳሚና የዘመናት የሀገር ውድ እሴቶችን ናጅ ትውልድ እንዲቀፈቀፍ ባመራር ምይምናቸው ዳፋ የተነሳ በሀገር ላይ ምክንያት ሆነውባታል።

የቅርቡን መንግስቱ ኃይለማርያምን ዘመነ አስተዳድር ብንታዘብ እንኳ ዜጎች በፖለቲካ ርዕዮት ብዙም ሳይራራቁ በ”እናቸንፋለንና” “እናሸንፋለን” ቃላት በ”ቸ”ና “ሸ” ቃል ጎራ ለይተው የሚጋደሉ፤ ለልዕለ ሀሳብ ውልደት፤ በጠረጴዛ ዙሪያ ተቀምጠው በሃሳብ ሻምላ ከመፋለም ይልቅ፤ አረርን በሚተፋ ገዳይ የመሳሪያ ለበቅ መጋረፍን መርጠው ነበር ብዙዎች የሀገር አለኝታና ውድ ሰብዓዊ ሀብት ሆነው ሀገርን ከእጥረት/ድህነት አረንጭ ሊያወጡ የሚችሉ፤ ሀገር ጥሪትዋን አፍስሳ ያስተማረቻቸውን የዘመን ቱርፋተ ትውልዷን የተጫጨዱባት።

ይህ ችግር መነሻው የንባብ ባህልን ወደ አሳሳይነትና አሳቢነት ያላሳደገ ትውልድ ያለመባቀል እና ያለመኖር ምስጢር ነውንን አምናለሁ።

በዘመናቸው ሶሻሊስት ተኮር የፕሮፓጋንዳ አጀንዳን ያዘሉ መጽሃፍትና ከሶሻሊስት ርዕዮት መር ከሆነች ሀገር የወጡ ደራሲያን ያሳተሟቸውን ፊውዳልን የሚኮንኑ፤ በቀልን በሰም ለበስ ገፊ ገጸ ባህሪን አላብሰው በሚያስነብቡት መልህክቶቻቸው የሚያበራዩ፤ የምንዱብ ዜጎች የችግር ስንክሳረ መነሻ፤ የገዢዎችና አስተዳደር ላይ የሚቀመጡ ፊውዳሎች ናቸውን የሚጠቁሙና አብዮት ናፈቅ ትውልድ እንዲፈጠር የሚገፉ በስውርና በማይታወቅባቸው መልኩ ሴራን የተሸከሙ መጽሃፍታትን ያነበቡ የ60ዎቹ ወገኖቻችን ፤ ራሳቸውንም ኢትዮጵያንም ውድ ዋጋ አስከፍለዋል።

የተቀራረበና የተመሳሰለ ርዕዮትን እያነበቡ የጠላታምነት ስሜት በማገንገን ርስ በርስ ተፋጅተዋል።

የንባብ እውቀት ስንቃቸው ራሳቸውን ብቻ በልዕለ ችግር ፈችነት የሾመ እንጅ ፤ በጋራ ተደማምጦና የወንድ በርን እየተሰጣጡ ፤ በሀገር ሁለንተና እድገት ላይ ልዩነትን እናመጣለንን አላመላከታቸውም። በጥገ-አተያይ እየተፈራረጁ መተላለቅን ነበር የመረጡት።

ለገዢ ሀሳብ የጋርዮሽ ባለመስማማት የመስማማት ይሁንታን እና የየግል መቻቻለ-አውድን ከማበጃጀት ይልቅ የኔ ነው ትክክለኛ አሻጋሪ መንገድ በሚል ራስ ወዳድ አምልኮ በመጠላለፍ መተላለቅን ነው የወደዱት።

ኢትዮጵያን ላነበበና በጥቂቱም ቢሆን ያልተለመደ ሀሳብን ለማዋጣት ለሞከረ ዜጋዋ ንፍገተ-ይሁንታን በመቸር ጣት እየተቀሳሰሩ መሸቶ የሚነጋባቸው የዋል ፈሰስ ዜጎች አሸን የሆነባት ሀገር አድርጌ እስላታለሁ።▶

ከመንጋው የአተያይና አኗኗር ይትበሃል ወጣ ያለ ደፋር ሀሳብን ፤ ነገር ግን ደግሞ ቢሰራበት በሀገርና ትውልድ ላይ ልዩነት ሊያመጣ እንደሚችል በሌሎች ሀገሮች የተፈተነን አዲስ ባህል እንዲለመድ እኔ ጌቱ በቀለን በሞከርኩት ሙከራዎቼ ከማህበረሰቡ መራታ-እብድ የሚል ስያሜን ነው ያስቸረኝ።

እናንብብ አንብቡ ማለቴ ተቀባይነትን በየአውዶቼ አስነፍጥኝ ጣት መጠቋቆሚያ ነው ያስደረገኝ።

በ1980ዎቹ አጋማሽ በጋራ መጽሃፍት የተሞሉ ካርቶኖችን አሸክሜ እየዞርኩ በጡርንባ እየቀሰቀሰኩ አንቡ እናንብን ማወጄ ያሰጠኝ ስም እብዱ፤ መራታ አባባቡራ የሚል ነበር። በንባብ ራስንና ሀገርን የሚቀይር ሀሳብ እንገበያለን ማለቴ መገለልን ነው ያስቸረኝ።

የንባብ ልማዳችን/ባህላችን እጅግ ደካማ መሆን ነገን አሻግረን ማየት እንዳንችል፤ ባንዱ ሞያ ላይ ብቻ ተቸክለን የጡረታ ግዜያችንን እንድንጠብቅና ከዘመን ዘመን ያልተሻሻለ ህይወትና የተመሳሰለ አኗኗርን እንድንገፋ ራሳችንና ቤተሰባችን ላይ ፈርደናል።

ይቀጥላል።

ከማማረር ማምረር።

በድንቁርና ላይ እናምጽ።

ማንበብ አለማወቅን ይገልጻል።

ካልታተመው “የንባብ ባህል በኢትዮጵያ” ከተሰኘው በጌቱ በቀለ ከተጻፈው መጽሃፍ ላይ የተወሰደ።

ጥበብ የሕቃደ ጣርካፕ ጠፍሐኒት ነው!

(Art is an antidote to suffering)

ሐገር ጥበብ ከሌላት ራሷን ችላ መቆም አትችልም፤ ባህልና ወንን፤ ታሪኳንና እውቀቷን በጥበብ ካልያዘች መጨረሻዋም አያምርም። ሰው ጥበብ ካነሰው በምኞቱ ፈረስ ነው የሚጋልበው። ምኞቱ ፍልስፍናው፤ ፍላጎቱ አስተሳሰቡ ይሆናል። ዓለምን እንደሆነችው ለመረዳት ከፍላጎት አስተሳሰብ ነፃ መውጣት ያስፈልጋል። ብዙ ሰው ሌሎች ሰዎችን እንዲህ ናቸው ብሎ ሲደመድም በመሰለኝና በደሳለኝ እንጂ እነሱ እንደሆኑት አይደለም። ቀድሞ በራስ ፍላጎት በተሰገሰገ መረጃ ስለሌላው ማሰብ የተሳሳተ ድምዳሜ ላይ ያደርሳል።

ጀርመናዊውና ጨለምተኛው ፈላስፋ ሾፐንሐወር ከስቃይ የሚገላግለን፤ ከመከራ የሚያድነን፤ እርስበርስ ከመገዳደል ይልቅ ተደጋግፈን እንድንኖር የሚረዳን ጥበብ ነው ይለናል። በፍቅር መኖር ጥበብ ነው። በአንድነት መኖር ጥበብ ነው። ተስማምቶ፤ በማይግባቡበት እንኳን በልዩነት ተግባብቶ መኖር የሚቻለው ጥበብ ሲኖር ነው። ጥበብ ያለው ሰው የእኔ ብቻ ነው እውነት ብሎ የሌሎችን እምነትና እውነት አያወግዝም። ሌሎችን እስከነእውነታቸው ይቀበላል፤ እስከነእምነታቸው ያከብራል። ጥበባቸው ችግሮችን የሚፈታው በሃሳብ ሙግት ነው። በውይይት ችግሩን የማይፈታ ጥበብ የጎደለው ብቻ ነው!

ሾፐንሐወር ሕይወት ጨክናበታለች። በክፉ ቀኑ ብዙ ሰው ፊቱን አዙሮበታል። እናቱ አትወደውም፤ አባቱም ራሱን አጥፍቷል። እሱም አብዛኛውን የሕይወት ጊዜውን ያሳለፈው ፍራንክፈርት ከተማ ውስጥ ትገኝ በነበረው ጠባብ አፓርታማ ውስጥ ብቻውን ነበር። ኑሮውን የገፋው በስቃይ ነው። ይሄ ሰው ጨለምተኛ ቢሆን አይፈረድበትም። ቢሆንም ግን ጨለምተኝነቱ ከስኬቱ አላቆመውም። ሕይወት ብትጨልመምበትም በሃሳቡ ብርሃን፤ በፍልስፍናው ሻማ በራሱ ላይ ፀሐይ አብርቷል።

ፈላስፋው የጨለምተኝነት ፍልስፍናው መሠረት ያደረገው በሁለት አንኳር ጉዳዮች ነበር። አንደኛው ደስታ ጊዜያዊ እንጂ ቋሚ አለመሆኑ ለስቃይ ኑሮ ያጋልጠናል ሲል፤ ሁለተኛው ደግሞ የእኛ ዓለም ጨካኝ ወይም መጥፎ ዓለም ነች የሚል ነው። ስለመጀመሪያው ሲናገር ደስታችን በእሽክርክሪት ውስጥ የሚገኝ በመሆኑ በሕይወት ዘመናችን ፀንቶ የሚቆም አይደለም ሲል ይናገራል።

በአንድም ሆነ በሌላ መንገድ ሁሌ በጎዶሎ ሕይወት እንሰቃያለን። ሁሌም እጥረት አለብን። ይሄንን በምሳሌ ስናብራራው፡- ለምሳሌ የምግብ መግባቢያ ገንዘብ ብናጣ እንራባለን። በተመሳሳይ ሁኔታ በእኩል ደረጃ አዲሱን አይፎን ስልክ መግዣ ገንዘብ ስናጣም በጎዶሎ ኑሮ እንሰቃያለን። ሁለቱም የማጣት ደረጃቸው ቢለያይም እጦት ናቸው ወይም ልናሟላቸው ያልቻልናቸው እጅ ያጠሩን ናቸው። ስለዚህ በማግኘት ፍላጎታችን የተነሳ የምንፈልገውን ማሟላት ስላልቻልን በእጥረት እንሰቃያለን። እንደው ተሳክቶልን አሁኖ ፍላጎታችንን ብናሳካ እንኳን ለሌላ አዲስ ፍላጎት እጅ ሰጥተን እንደገና በእጥረት እንማቅቃለን። ምክንያቱም የያዘነው ይሰለቸንና አዲስ ነገር እንሻለን። ለዚህ ነው ሾፐንሐወር፡-

“ፍላጎት ገደብ የለውም። አያንዳንዱ የረካ ፍላጎት አዲስ ፍላጎትን ይወልዳል” የሚለን።

ፈላስፋው ሕይወትን በጨለምተኝነት መነሻ የሚመለከታት በስቃይ ድግግሞሽ የተሞላች ነች በሚል ነው። አንዱ ተሳካ ስንል ሌላ ጎዶሎ ነገር ይዞ ከተፍ ስለሚል ሕይወት በጎደለ ሙላ ይሆናል። ሾፐንሐወር ሕይወትን አጨልሞ ቢመለከትም ጨለማው ሊገፈፍ የሚችልበትን ሶስት አማራጭ መፍትሄዎችንም አስቀምጧል። እነዚህም፡- መናኝነት፤ ሩህሩህነት እና ጥበብ ናቸው። መናኝነት ደስታን ሁሉ መካድ እንደማለት ነው። መናኝነት እንደየመናኙ እምነትና ፍልስፍና

ቢለያይም ዋናው ነጥብ ግን ከዓይን አምሮትና ከስጋ ምኞት ራስን መከልከል ማለት ነው። በዚህም በፍላጎት ምክንያት ከሚመጣ ስቃይ ነፃ ያወጣል ተብሎ ይታሰባል።

ሆኖም ግን ፈላስፋው ይሄ ራሱ ለውጥ አያመጣም ይላል። ሰው እውነተኛ መናኝ መሆን አይችልም። ምክንያቱም ሰው ያለፍላጎት ለመኖር አልተፈጠረም። መፈለግ ተፈጥሮው ነው፤ ለምኞቱ መኳተን ኑሮው ነው ይለናል። ስለዚህ ሁለተኛው አማራጭን ማየት ይበጃል ይላል።

ሾፐን ሐወር ሁለተኛው ከስቃይ መገላገያ መፍትሄ ነው ብሎ ያስቀመጠው ሩሁሩህነት ነው። ሩህሩህነት የግል ምኞታችንን በመቀነስና ከፍላጎታችን በመራቅ፤ እንዲሁም ተፈጥሮን፣ እንስሳትንና የሰው ልጅን በመንከባከብ ከስቃይ ሊገላግለን ይችላል ይለናል። እውነታ (Reality) የፍላጎታችን ጥርቅም በመሆኑ አንድ ሰው ከዚህ ፍላጎቱ ራሱን ካራቀ ከተጣባው የምኞት ስቃይ ይድናል። ትልቁ ጠላታችን የገዛ ምኞታችንና ፍላጎታችን በመሆኑ አስተሳሰባችን ላይ ከሰራን ከሕይወት አዙሪት ስቃይ ይገላግለናል ይላል።

ምንም እንኳን ሩህሩህነት ከመናኝነት የተሻለ ምክንያታዊ ቢሆንም አሁንም ቢሆን ሰው ከስቃይ መገላገያ ሌላ የተለየ የሕይወት መላ ያስፈልገዋል። ይሄም ሶስተኛው የመፍትሄ አማራጭ ነው። እሱም ጥበብ ነው። ጥበብ ነባራዊውን ሃቅ በግልፅ ስለሚያሳይ በምኞት ወይም በፍላጎት መነፅር ትርጉሙ አይለወጥም።

የገሃዱን ዓለም እውነታ በጥበብ ዓይን ከተመለከትን የምኞት መነፅራችንን አውልቀን በሶስተኛው ዓይናችን ማየት እንጀምራለን። ይሄም በገዛ ፍላጎታችን ተመስርቶ አስተሳሰባችንን አዛብቶ ለስቃይ የሚዳርገንን ውጫዊ ግፊት እንድንቋቋመውና በእውነተኛው ዓይናችን እንድናየው ያስችለናል።

ወዳጄ ሆይ«ፍልስፍናን ወይም ጥበብን አንድም ለፖለቲካ ዓላማ፤ አንድም ለግል ኑሮ ማሞቂያ የዋለችበትን ቀን እንደማየት የሚያሳፍር የለም።» እንዲል ሾፐንሐወር ጥበብህን ወይም ፍልስፍናህን ለሌላ ላልተገባ ዓላማ አታውለው። ፡ ማወቅህን ሌሎችን ለማሸሚጠጥ አትጠቀምበት።

ዕውቀትህን ለበጎ ነገር አውለው። ፍላጎትህን ፈትሽ፤ ምኞትህን መርምር። ብዙዎችን ከእውነት እንዲያፈነግጡ፤ ከእምነት እንዲሰናበቱ ያደረጋቸው ልቅ ፍላጎታቸው ነው።

ጥበበኛ ስትሆን ግን አንተነትህን፣ አስተሳሰብህን፣ አመለካከትህን፣ የሕይወት አተረጓጎምህን ታስተካክላለህ። በዓይንህ ሳይሆን በአዕምሮህ ማየት ትጀምራለህ። ዓለምን እንደሆነችው ለመረዳት ስትሻ ጥበብን የእጅህ አድርግ! ያን ጊዜ ከስቃይ የሚገላግልህን፤ ከሕይወት አዙሪት ነፃ የሚያወጣህን ማርከሻ መድሐኒት ጥበብን ትጨብጣታለህ። ቸር ጥበብ!

ምንጭ- ከ ማህበራዊ ገፅ የተወሰደ

ምስኡን በመጪን በቴሌቪዥን ያንበቡ

